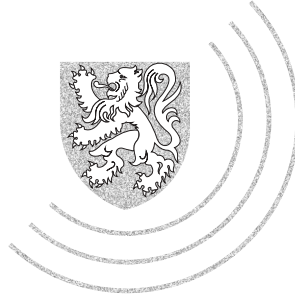

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

26 juni 2002

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Duitstalige Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende het gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Sonja Becq, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen en mevrouw Ingrid van Kessel –

betreffende het oprichten van aangepaste inrichtingen voor de bewaring van delinquente jongeren en betreffende het sluiten van een Samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale staat met betrekking tot de detentie van jeugdige delinquenten in op te richten gespecialiseerde federale jeugdstrafinrichtingen en betreffende de hulpverlening, het onderwijs en de herstellbemiddeling ingericht in de federale jeugdstrafinrichtingen door de gemeenschappen

HOORZITTING

VERSLAG

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen uitgebracht door de heer Koen Helsen, mevrouw Trees Merckx-Van Goey en mevrouw Ria Van Den Heuvel

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Jozef Browaeys, Frans De Cock, André Moreau, Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

de heer Herman Lauwers.

Zie :

1224 (2001-2002)

- Nr. 1 : Ontwerp van decreet
- Nr. 2 : Advies van het Kinderrechtencommissariaat
- Nrs. 3 en 4 : Amendementen

842 (2001-2002)

- Nr. 1 : Voorstel van resolutie
- Nr. 2 : amendement
- Nr. 3 : Verslag

INHOUD

	Blz.
0. Inleiding	4
1.1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris	4
1.2. Bespreking	7
2.1. Toelichting door de heer Guido Van Den Steen, leidend jeugdmagistraat Gent en onder- voorzitter van de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten	11
2.2. Toelichting door de heer Eric Van der Mussele, jeugdadvocaat	13
2.3. Bespreking	17
3.1. Toelichting door de heer Henri Litzroth, directeur gemeenschapsinstelling De Kempen, Mol	22
3.2. Toelichting door mevrouw Edith Gysen, pedagogisch directeur Centrum De Grubbe, Everberg	25
3.3. Bespreking	26

DAMES EN HEREN,

In het kader van de bespreking van het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, de Duitstalige Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap betreffende het gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, en van het voorstel van resolutie van mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Sonja Becq, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen en mevrouw Ingrid van Kessel betreffende het oprichten van aangepaste inrichtingen voor de bewaring van delinquente jongeren en betreffende het sluiten van een Samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de federale staat met betrekking tot de detentie van jeugdige delinquenten in op te richten gespecialiseerde federale jeugdstrafinrichtingen en betreffende de hulpverlening, het onderwijs en de herstelbemiddeling ingericht in de federale jeugdstrafinrichtingen door de gemeenschappen, hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen een hoorzitting op donderdag 13 juni 2002.

0. Inleiding

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : We houden een hoorzitting over het samenwerkingsakkoord betreffende het gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen in Everberg.

We hebben Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris, gevraagd deze situatie te toetsen aan het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989. Na haar uiteenzetting zal er gelegenheid zijn tot het stellen van vragen. De volgende sprekers zullen het hebben over hun ervaringen met het jeugdrecht. Daarna zal er opnieuw gelegenheid zijn tot het stellen van vragen. Op het einde van de hoorzitting komen de vertegenwoordigers van de instellingen zelf aan het woord.

Mevrouw Marijke Dillen : Ik wil mijn ongenoegen uiten over het feit dat de kinderrechtencommissaris het nodig heeft geacht met haar standpunt naar de pers te stappen nog voor het in het parlement werd besproken. Dat neemt niet weg dat ik het standpunt kan bijtreden, zij het misschien vanuit een andere invalshoek dan mevrouw Vandekerckhove.

De heer Jan Roegiers : Ik kan de reactie van mevrouw Dillen begrijpen. Het advies van de kinder-

rechtencommissaris is echter een openbaar standpunt. Gezien de actualiteit van het dossier is het begrijpelijk dat ze het toelicht in de pers, hetzij op eigen initiatief, hetzij op vraag van de pers.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Ik begrijp de parlementaire reflex van mevrouw Dillen. Misschien kan mevrouw Vandekerckhove op die vraag antwoorden.

1.1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Vooraf wil ik reageren op de opmerking van mevrouw Dillen. Het is niet de gewoonte van het Kinderrechtencommissariaat snel naar de pers te stappen.

In dit dossier meende ik dat het wel verantwoord kon zijn met de pers contact op te nemen. We maken ons immers zorgen omdat een slechte wetgeving op Vlaams niveau zal bevestigd worden. Het advies van het Kinderrechtencommissariaat dateert van maandag en het is toen verstuurd als parlementair stuk en vervolgens gepubliceerd op de website. Bovendien zijn we een onafhankelijke instantie die beschikt over vrijheid van meningsuiting.

Ten slotte is dit dossier vorige week vrijdag al aan bod gekomen op een studiedag waarop de meeste politieke partijen vertegenwoordigd waren. Daar is gebleken dat de meerderheidspartijen zullen instemmen met het samenwerkingsakkoord en ook toen kwam ons standpunt al in de openbaarheid.

Vermits ik niet beschik over veel tijd om het standpunt uiteen te zetten, zal ik hier alleen de grote lijnen ervan toelichten. Men kan het standpunt trouwens nalezen in de tekst.

Vooreerst wil het Kinderrechtencommissariaat een oproep richten tot het Vlaams Parlement om nog eens rustig na te denken over een zaak die zo fundamenteel is als de detentie van minderjarigen die ervan verdacht worden een als misdrijf omschreven feit te hebben gepleegd.

De wet-Everberg van 1 maart 2002 heeft zoveel gebreken, zowel op inhoudelijk vlak als inzake de context, dat die automatisch overgenomen worden in het samenwerkingsakkoord dat de wet-Everberg in de praktijk zal goedkeuren.

Dan hebben we het niet eens over de mogelijke alternatieven voor de aanpak van de jeugddelinquentie. Er wordt gepleit voor het vermijden van plaatsing, zelfs voor zeer zware probleemjongeren, in projectwerkingen die nauwelijks gesubsidieerd

worden. Blijkbaar kunnen dure instellingen er snel komen, terwijl er weinig respons komt op zeer goede bestaande projecten waardoor plaatsing kan vermeden worden. Uiteindelijk betreft het hier een verplichting die voortvloeit uit het kinderrechtenverdrag.

Het gaat hier vandaag niet over de wet-Everberg, maar toch heeft die er alles mee te maken. Of de wet-Everberg blijft voortbestaan of niet, hangt af van het samenwerkingsakkoord. Ook inhoudelijk heeft het samenwerkingsakkoord alles te maken met de wet-Everberg. Het gaat hier dus over meer dan alleen een taakverdeling tussen de gemeenschappen en de federale overheid.

We betreuren de ongenueanceerde manier waarop het dossier op het politieke forum werd behandeld. Het betreft hier een fundamentele regeling voor minderjarigen die men heeft aangenomen zonder er de nodige tijd voor te nemen. We hebben ons ook geërgerd aan de teneur in de media. De indruk wordt gewekt dat alles nieuw is. Er zou een enorme toename zijn van de jeugddelinquentie en ook de afschaffing van artikel 53 vanaf 1 januari 2001 zou nieuw zijn. Nochtans zijn er geen cijfers die aantonen dat de jeugdcriminaliteit werkelijk gestegen is. Van de afschaffing van artikel 53 is er al sprake sedert de jaren '80. Het werd opgenomen in een wet van februari 1999.

We betreuren de teneur waarmee de hele discussie werd gevoerd. We onderschrijven zeker niet de absoluut maatschappelijke noodzaak of het dermate in het gedrang komen van de openbare veiligheid om op één dag een wet te bespreken, te stemmen, goed te keuren en te publiceren.

Het Kinderrechtencommissariaat beseft dat er een aanpak van jeugddelinquentie uitgedacht moet worden. We ontkennen niet dat bepaalde elementen in het kader van de jeugddelinquentie voor maatschappelijke overlast zorgen, niet meer evenwel dan het geval is bij delinquentie van volwassenen. We ontkennen niet dat jongeren delinquent kunnen zijn en evenmin, wat nog altijd in de jeugdbeschermingswet van 1965 staat, dat minderjarigen effectief misdrijven kunnen plegen. De discussie gaat erover op welke manier daarmee omgegaan moet worden.

Het Kinderrechtencommissariaat is tot voor 16 mei altijd voorstander geweest van het ontwerpen van een coherent en evenwichtig jeugdsanctierecht, waar geen volledige gelijkshakeling met volwassenen komt, maar dat oog heeft voor enerzijds rechtswaARBorgen van de minderjarigen en reïnte-

gratiekansen anderzijds. In dit 'sui generis' recht dient deze reïntegratie steeds het hoofddoel te blijven.

We hebben relatief weinig ophef gemaakt over het feit dat de gesloten instelling van Everberg zo snel goedgekeurd en uitgevoerd werd omdat het gekaderd werd in een jeugdsanctierecht en omdat het voorgesteld werd als voorloper op het ruimere wettelijke kader dat er op federaal niveau zou komen. Principieel zouden we geen fundamentele problemen hebben gehad met een centrum voor voorlopige plaatsing in Everberg, als het ingebed geweest was in een jeugdsanctierecht.

Op 16 mei werd evenwel het ontwerp van jeugdsanctierecht van tafel geveegd en besliste het federale kernkabinet om terug te keren naar de wet van 1965, of liever om deze te behouden, ook al wordt reeds jaren gepleit voor en gewerkt aan de invoering van een systeem dat meer aangepast is, enerzijds aan de noden van deze tijd en anderzijds aan de rechten van de minderjarige. Er werden drie grote vernieuwingen aangekondigd, die in principe maar twee vernieuwingen zijn, want het bestraffen van volwassenen die minderjarigen inzetten is een vernieuwing van de strafwet. Nog niet alle teksten van de wijzigingen zijn klaar. Het gaat over het invoeren van een aantal nieuwe maatregelen inzake de praktijk van alternatieve sanctionering en het invoeren van geldboetes. Dat laatste kan een probleem zijn voor kinderen uit minder begoede families. Diezelfde redenering kan evenwel ook bij het volwassen strafrecht gevolgd worden. We maken ons vooral zorgen over de aankondiging dat de toepassing van artikel 38 (de uithandengeving) uitgebreid zou worden. Deze bezorgdheid wordt bovendien gedeeld door het Comité voor de Rechten van het Kind, dat bij de 'concluding observations' stelt dat minderjarigen onder geen beding behandeld mogen worden als volwassenen.

Door die verandering is ook de context van Everberg veranderd, met name de doelstelling van de wetgeving die Everberg moet ondersteunen is volledig anders als men spreekt over de jeugdbeschermingswet van 1965 en niet over een jeugdsanctierecht. De doelstelling van de jeugdbeschermingswet is hulpverlenend denken, het begeleiden, reïntegreren en heropvoeden. Dat is tekenend voor het geheel van het jeugdbeschermingsysteem en dus ook voor alle maatregelen die in dat kader genomen worden. In 1980 heeft de wetgever heel duidelijk gesteld dat de uitvoering van maatregelen van jeugdbescherming onder de volledige bevoegdheid van de gemeenschappen valt. De opgave van de

maatregelen, de organisatie van jeugdrechtbanken en elementen van ouderlijk gezag blijven federaal.

Het is heel duidelijk dat uit de bijzondere wet van augustus 1980 voortvloeit dat alles wat met uitvoering van jeugdbeschermingsmaatregelen te maken heeft, gemeenschapsmaterie is. Ik ben niet geneigd om in kinderrechtendiscussies altijd met de bevoegdheidssleutel te zwaaien. Het maakt niet uit welke overheid bevoegd is, als het kinderrechtenverdrag maar toegepast wordt.

Als men kiest voor hulpverlening en bijstand aan personen, zijn de gemeenschappen bevoegd. Als men kiest voor straffen en maatschappijbeveiliging dan is de federale overheid bevoegd. In dit dossier wordt zo ook duidelijk dat er een reden en visie achter de bevoegdheidsverdeling zit.

In het advies halen we ook nog de artikelen 37 en 40 van het kinderrechtenverdrag aan, naast de algemene fundamentele rechten van minderjarigen. In de toelichting wordt op een selectieve manier naar die artikelen verwezen, in de zin dat er niet naar het volledige artikel verwezen wordt. In artikel 40 staat bijvoorbeeld als één van de fundamentele principes van de rechtsstaat dat de onderzoeksrechter een andere rechter is dan de vonnisrechter. Dat is momenteel niet het geval bij jeugdrechtbanken. Een dergelijk voorstel was wel uitgewerkt in het ontwerp van jeugdsanctierecht. Die regel wordt door het behoud van een jeugdbeschermingsrecht al geschonden. Men kan niet stellen dat het samenwerkingsakkoord een volledige toepassing van artikelen 37 en 40 mogelijk maakt, als men alleen kleine deeltjes uit de artikelen haalt en andere delen er niet bij betreft. Het kinderrechtenverdrag moet volledig toegepast worden.

In het advies wordt dieper ingegaan op die twee artikelen, waaruit onder meer de verplichting voor de lidstaten voortvloeit om een sui generis-systeem voor minderjarige delinquenten uit te werken, dus geen strafrecht maar ook niet alleen hulpverlening an sich. We vinden het dan ook bijzonder jammer dat het ontwerp jeugdsanctierecht nooit besproken is. De meningen van de Vlamingen en Franstaligen over een jeugdsanctierecht zijn duidelijk verdeeld. Daarom heeft men een slordige compromis-beslissing genomen. De vernieuwingen die men wil aanbrengen aan de wet van 1965 zijn mogelijk nog repressiever van aard dan het ontwerp jeugdsanctierecht.

De context van Everberg is dermate veranderd dat het beleidsmatig niet meer correct is om Everberg als federale instelling te behouden. Dat blijkt dui-

delijk als men de bestaande wetgeving naast elkaar legt. Aangezien er geen enkele specifieke bepaling of residuaire bevoegdheid voor de federale overheid in termen van jeugdbescherming overblijft, heeft een federale instelling sinds 16 mei geen legitimiteit meer.

Het Comité voor de Rechten van het Kind is erg bezorgd om de wet van 1 maart 2002. Het Comité gaat er overigens verkeerdelijk van uit dat de wet automatisch afloopt op 31 oktober. De bezorgdheid van het Comité zou dus nog groter zijn indien het zou weten dat de wet misschien niet afloopt.

In de wet zelf staan heel wat slordigheden, zaken die in een wet voor volwassenen nooit zouden kunnen. Reeds de titel en bepaalde verwoordingen zijn fout. Maar hoe kan het anders, als er zelfs geen advies van de Raad van State bij is? Meer zelfs, het onderscheid tussen jongens en meisjes is mogelijks ongrondwettelijk. Want deze wet is enkel op jongens van toepassing. Stelt u zich dus voor dat een voorlopige-hechtenisinstelling enkel voor mannen toegankelijk zou zijn, dan kwam die wet er toch niet door? En behalve dat onderscheid wordt er ook nog een verschil tussen jongens onderling gemaakt. En dat valt niet te objectiveren. Voor een zelfde feit belandt een jongen in Everberg of in een gemeenschapsinstelling, terwijl het regime in beide instellingen anders is. Dit verschil doet zich dan nog enkel en alleen voor op grond van toevalligheid of er in een gemeenschapsinstelling plaats is of niet.

Nog dit: de wet-Everberg voorziet plaatsing van de zwaarste boefjes, maar wat is dat? Immers, die benedengrens heeft men snel bereikt. Een tweetal winkeldiefstallen kunnen al naar Everberg leiden. Op zich hebben we niets tegen gesloten instellingen, maar alles moet wel met de wet stroken.

Ook de plaatsing zou zo kort mogelijk moeten, maar in Everberg kan die tot twee maand en vijf dagen worden verlengd. Mijn grootste bedenking is dus: er is geen coherent jeugdrecht en dat leidt tot onzorgvuldige wetgeving.

Een laatste kanttekening. De wet-Everberg bepaalt dat, wanneer de jongere vrij komt, de slachtoffers hiervan op de hoogte moeten worden gebracht. Maar die jongere is nog altijd onschuldig. Dergelijke verwittigingen bestaan ook in het volwassen strafrecht maar dan wel enkel wanneer een veroordeelde vervroegd vrijkomt.

Gezien de tekorten van de wet, vertoont ook het samenwerkingsakkoord dezelfde gebreken. En hier

vragen we nadrukkelijk dat het Vlaams Parlement op het federale niveau gaat wegen, kwestie van een meer coherente wetgeving te verkrijgen.

Ten slotte geven we ook de bedenking mee of Everberg geen doekje voor het bloeden is? Want waar komen die jongeren nadien terecht? Zullen er dan ineens wel meer gesloten plaatsen zijn in de gemeenschapsinstellingen? Zo ja, is dat niet ten koste van de andere plaatsen van hulpverlening? Gaat het dus om uitstel van de problemen? En als er geen plaats is in de gemeenschapsinstellingen, komt de jongere dan vroeger vrij uit Everberg (maximumverblijf van twee maanden en vijf dagen) dan de jongere die drie maanden in een gesloten gemeenschapsinstelling moet verblijven? Er blijven dus veel vragen, vooraleer deze wet kan worden ingevoerd.

Positief is dat er een kindeffectenrapport gevoegd werd bij het samenwerkingsakkoord, maar het bevat wel niet veel meer dan de toelichting bij het samenwerkingsakkoord zelf.

Opvallend is dat de toetsing aan artikel 2 van het verdrag (non-discriminatiebeginsel) is weggelaten. Juridisch gezien zou dit uit de wet volgen, maar het is jammer dat er geen toetsing gebeurt. Ook de gebrekkige formulering dat het zou gaan om 'minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd', is overgenomen.

Verder vraag ik me af wat de bedoeling is van de paragraaf die het volgende stelt: 'De maximale capaciteit mag niet worden overschreden'. Dit zou een vanzelfsprekendheid moeten zijn, of schrijft men dit nu al noodgedwongen in omdat overbezetting in de praktijk ook zo is in de gevangenissen?

Graag had ik ook meer specificering gezien voor de vereisten ten aanzien van het personeel dat voor de bewaking instaat.

In plaats van het beroepsgeheim gewoon te vermelden, is het aangewezen letterlijk te verwijzen naar artikel 458 van het Stafwetboek. Gezien de context is dat geen overbodige luxe. Volgens artikel 29 van het samenwerkingsakkoord moeten alle ernstige gebeurtenissen meegedeeld worden aan de jeugdrechtbank en de sociale dienst. Wat bedoelt men met 'ernstige gebeurtenissen', welke zijn ernstig en welke niet? Misdrijven moeten sowieso gemeld worden.

Een positief punt is het duidelijk huishoudelijk reglement. Op zich een redelijk zwakke rechtsgrond, maar toch beter dan niets.

Een detail dat ik niet begrijp is waarom parlementsleden persoonlijk contact met de jongeren mogen hebben, en dat dat voor de kinderrechtencommissaris niet voorzien is. Dat is verwarrend, want er is wel bepaald dat de minderjarige te allen tijde contact kan opnemen met de kinderrechtencommissaris.

Het huishoudelijk reglement houdt al meer rekening met de rechten van de jongere, maar dit is geen reden om het samenwerkingsakkoord goed te keuren. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dan ook de stelling als zou dit akkoord de nodige rechtswaarborgen voor de minderjarige bevatten, erg misleidend.

1.2. Bespreking

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter: Is het huishoudelijk reglement beschikbaar?

De heer Eric Berckx, kabinetsmedewerker van minister Vogels: Het huishoudelijk reglement heeft geen decretale kracht maar zal als ministerieel besluit worden vastgelegd. Enkel de kinderrechtencommissaris is in het bezit van het finale ontwerp.

De heer Jan Roegiers: De kinderrechtencommissaris wijst ons op de zaken die zouden moeten bijgeschaafd worden.

Het besluit van de federale overheid van 16 mei jongstleden brengt het jeugdsanctierecht terug naar af. Men moet bijgevolg teruggrijpen naar de wet van 1965. In deze wet zal men een aantal wijzigingen moeten aanbrengen.

De kinderrechtencommissaris baseert zich op haar contacten. Over 3 punten in haar advies had ik graag meer uitleg vernomen. Zo zou ik meer willen vernemen over de problemen die zij voorziet. Het Comité voor de Rechten van het Kind heeft zich hier trouwens ook zorgen over gemaakt.

De kinderrechtencommissaris zegt dat zij geen contact mag hebben met de jongeren die in Everberg vastzitten. Kan zij ons wat meer vertellen over de aard en de inhoud van de contacten die zij heeft met de jongeren uit Mol en Ruiselede?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goye: Het advies van de kinderrechtencommissaris is duidelijk. Het is onze taak om alles te toetsen aan de grondwet, aan het Kinderrechtenverdrag en aan de praktijk van de hulpverlening. Deze toetsing moet zowel op federaal als op het vlak van de Franstalige, de Duits-

talige en de Vlaamse Gemeenschap gebeuren. Ons uitgangspunt hierbij moet echter steeds de jongeren zijn. Heeft de Franstalige kinderrechtencommissaris over deze toetsing al een advies uitgebracht? Hoe verloopt de procedure langs Franstalige kant? Kan de kinderrechtencommissaris ons hierover wat meer uitleg verschaffen? Zowel het samenwerkingsakkoord als de wet-Everberg (noodwet) zouden de toetsing met het Kinderrechtenverdrag moeten kunnen doorstaan.

De noodwet zou tot oktober van kracht zijn. Het zou dan ook nuttig zijn om de aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind in het jeugdsanctierecht in te brengen. Het zou nuttig zijn om eens na te gaan op welke manier dit door de huidige regering in dat jeugdsanctierecht kan ingebracht worden. Komt er echter uiteindelijk geen jeugdsanctierecht, dan moeten we ons afvragen wat we wel zouden kunnen doen om misdadige jongeren te straffen.

Ik vraag me ook af in welke richting het jeugdsanctierecht volgens zowel de federale als de Vlaamse regering moet evolueren. In Vlaanderen plaatst men de jongeren immers naargelang de ernst van de feiten. De wet van 1965 neemt echter de leeftijd van de betrokkene als criterium. Op welke manier valt dit alles te rijmen?

Ten slotte vraag ik mij af welk verschil in behandeling er bestaat tussen volwassenen die een misdrijf plegen en jongeren die een misdrijf plegen. Welke rechtswaarborgen bezitten beide categorieën?

De heer Jan Van Duppen : Ik kan mij niet ontdoen van de indruk dat wij hier een nutteloos debat voeren. Niettegenstaande begrijp ik de bekommernis van de kinderrechtencommissaris en van de collega's om een degelijke wetgeving uit te werken. Maar ik ben ook bezorgd voor de werkzaamheden die hier aangaande gebeuren in het federale parlement. Op die werkzaamheden hebben we geen enkele vat. Ik ben geen jurist en ik ben daar trots op. Ik heb veel respect voor goede juristen. De kritiek van de kinderrechtencommissaris slaat echter op wetgeving die niet tot onze bevoegdheid behoort.

Als de kinderrechtencommissaris ervan uitgaat dat er geen kansen zijn voor Everberg en beweert dat er geen federale wetgeving is, vergeet zij echter te vertellen dat Everberg precies werd opgericht om ervoor te zorgen dat misdadige jongeren niet in een gevangenis zouden belanden.

De kinderrechtencommissaris maakt een analyse van het gebrek aan rechtszekerheid bij de jongeren

maar vergeet dat Everberg een betere oplossing is dan een gesloten gemeenschapsinstelling. In een gesloten instelling zoals bijvoorbeeld in Mol zit men minimum voor 3 maanden vast. In Everberg is dat eerst een week. Later kan dit dan verlengd worden met twee maanden.

De federale jeugdrechters klaagden bij de federale overheid dat zij geconfronteerd werden met illegale jongeren die misdadige feiten pleegden in ben-deverband. In se moeten illegalen uitgewezen worden. Op welke wijze zou Vlaanderen die kinderen die in een netwerk zitten dan kunnen opvangen om ze te reintegreren in de maatschappij?

Mensen die werkzaam zijn in de sector wezen er ook op dat er soms nood is aan een gesloten opvangbuffer. Op het einde van jaren zeventig vroegen men zich af, naar aanleiding van de verlaging van de meerderjarigheidsleeftijd, of de gesloten gemeenschapsinstellingen niet moesten verdwijnen. Door de leasing van een 20 tot 40 plaatsen in Everberg door de Vlaamse overheid, vermijdt men de creatie van een permanente structuur die de neiging heeft zichzelf te vullen. De federale overheid biedt de Vlaamse regering dus de mogelijkheid om dat soort euvels te omzeilen en meer werk te maken van de integratie van jongeren die te weinig kansen hebben gekregen.

De kinderrechtencommissaris voert allicht terecht een pleidooi tegen de kwalitatieve gebreken van de federale wetgeving. In se heeft dit echter niets met dit verhaal te maken. In Everberg bedragen de kosten jaarlijks, per jongere, 5 miljoen oude Belgische franken. Een plaats in een open Vlaamse gemeenschapsinstelling kan beperkt worden tot slechts 1 miljoen frank.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Kan mevrouw Vandekerckhove ons precies uitleggen hoe de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de bevoegdheidsverdeling inzake de jeugdbescherming regelt?

Mevrouw Sonja Becq : En wat is het verband tussen de goedkeuring van het samenwerkingsakkoord en het al dan niet bestaan van de federale wet?

De heer Kris Van Dijck : Is, conform aan artikel 21 van het samenwerkingsakkoord, onderzocht of de federale diensten de jongeren die door Nederlandstalige jeugdrechtbanken naar de federale instelling van Everberg zijn doorgestuurd, ook in het Nederlands opvangen?

Mevrouw Veerle Declercq : Everberg is er nu eenmaal, er was nood aan plaatsen. Moeten we er dan toch niet voor kiezen opvang en begeleiding een maximale kans te bieden ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Over de beslissingen van 16 mei zal het kabinet van minister Vogels over meer en preciezere informatie beschikken dan ik. Het Kinderrechtencommissariaat wordt immers niet systematisch door de federale overheid geïnformeerd. Over de noodwet werd ons advies niet gevraagd en ik vermoed dat we ook het nieuwe ontwerp van wet nooit te zien zullen krijgen : we moeten onze informatie uit de pers halen. Strafverzwaring of nieuwe straffen voor volwassenen die jongeren inzetten in de criminaliteit is een nieuw strafwetgeven, dat niets te maken heeft met jeugdsanctierecht.

Er komt verder nieuwe wetgeving. De lijst van maatregelen die in de wet van 1965 zijn opgesomd, zal uitgebreid worden, onder meer met alternatieve sancties en geldboetes. Bovendien zou de toepassing van het fameuze artikel 38 uitgebreid worden, iets waarover het Kinderrechtencommissariaat bezorgd is. Dat artikel bepaalt dat jongeren vanaf 16 jaar bij redelijk ernstige feiten kunnen doorverwezen worden naar het volwassenencircuit. Nu zouden die jongeren in nieuwe nog op te richten federale instellingen voorlopig kunnen vastgehouden worden. Op 23 mei uitte het Comité voor de Rechten van het Kind in Genève kritiek op dat systeem, dat neerkomt op een verlaging van de leeftijd van strafwaardigheid van 18 naar 16 jaar, en dus zeker op de uitbreiding daarvan. Het roept België dringend op te verzekeren dat personen jonger dan 18 nooit beoordeeld zullen worden als volwassenen. Ik begrijp niet dat sommigen die het jeugdsanctierecht te repressief vonden, de uitbreiding van artikel 38 als alternatief naar voren schuiven : dat zou de uitvoering alleen nog maar repressiever kunnen maken.

De heer Jan Roegiers : Het artikel 38 wordt nu dus al toegepast ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Ik heb er geen zicht op hoe vaak dat gebeurt. In principe is het vrij uitzonderlijk. Maar ik weet bijvoorbeeld dat een bepaalde substituuat de maatregel regelmatig toepast op een bepaalde jongerenbende die Mechelen onveilig maakt.

De heer Jan Van Duppen : Biedt Everberg daar geen oplossing voor ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Nee, artikel 38 houdt juist in dat de jongeren verdwijnen uit het jeugdsysteem. Er zouden zelfs nieuwe federale instellingen komen. Bovendien gaat heel het Everbergverhaal over voorlopige plaatsingen, dus vooraleer er een uitspraak ten gronde is. Met artikel 38 doet de jeugdrechter een definitieve uitspraak waarbij hij een minderjarige naar de volwassen rechtbank verwijst, voor een bestraffing en strafuitvoering zoals in het volwassen strafrecht. Met artikel 38 heeft dit verhaal dus niks te maken.

De heer Jan Van Duppen : Het gaat erom wat dit soort redeneringen – de discussie over de perfiditeit van het samenwerkingsakkoord – bijdragen tot een oplossing voor een degelijke mogelijkheid van een gesloten instelling.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Het Kinderrechtencommissariaat neemt een principiële stelling in, gebaseerd op het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind. Ik laat me niet beïnvloeden door de noden van de jeugdrechters, of door toevallige pragmatiek van het moment. Als men op federaal vlak een slechte wet maakt en men bouwt daarin in dat die wet zichzelf opheft als er geen samenwerkingsakkoord tot stand komt, dan kan dit parlement toch nog zeer veel doen. U kan van de combinatie tussen het federale en het gemeenschapsniveau (bestrafing en integratie) gebruik maken om de slechte ad-hocoplossing te laten vervangen door een degelijk jeugdrecht.

Het is overigens de vraag of het om een ‘tijdelijk leasen’ van gesloten plaatsen zal gaan. Het zou me niet verwonderen dat de plaatsen in Everberg continu bezet worden. Ik weet overigens niet of er in Vlaanderen een objectief ‘cellentekort’ bestaat : misschien bestaat dat alleen maar omdat de cellen bezet worden door jongeren die er niet moeten zitten. Niet alle hulpverleners, die met delinquente jongeren werken, pleiten trouwens voor uitbreiding van gesloten capaciteit. In sommige projecten wil men plaatsing precies vermijden.

Het is moeilijk om aan coherente cijfers te komen. Ik hoor de twee verhalen, dus moet er wel iets aan de hand zijn. Daarom vraag ik dat de leden van het Vlaams Parlement goed zouden nadenken vooraleer ze een samenwerkingsakkoord goedkeuren dat een slechte federale wet ondersteunt.

De heer Jan Roegiers : Vreest mevrouw Vandekerckhove niet dat de wijziging van de wet van 1965 en het verder uit handen geven zal leiden tot een de facto verlaging van de meerderjarigheid van

18 naar 16 jaar ? De uitzonderingen zullen wellicht nog uitgebreid worden.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Dat is nu al mogelijk, al maakt de ene rechtbank daar meer gebruik van dan de andere. Die uitzonderingen worden al bekritiseerd sedert 1965. Daarom vraag ik dat men voorzichtig zou zijn bij een eventuele uitbreiding ervan.

Er is twee jaar lang gewerkt aan een ontwerp jeugdsanctierecht. Er zijn consultaties geweest van het werkveld en van de academische wereld en ook studiedagen. We zeggen niet dat dit een perfecte wet zou worden zijn, maar we betreuen dat er zelfs geen begin van discussie is geweest over het jeugdsanctierecht.

Nu is er tussen de twee stromingen een compromis bereikt. De jeugdbeschermingswet zal aangepast worden. Men kan dan ook vermoeden dat er binnen de bestaande wet meer mogelijkheden zullen worden gecreëerd om de facto een jeugdsanctierecht in te voeren, evenwel zonder het hele kader dat opgenomen was in het ontwerp jeugdsanctierecht. Daarover blijf ik zeer bezorgd. Ook over deze aanpassing zal op het federale niveau gestemd worden, al hoop ik dat dit niet op één dag zal afgehandeld worden.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Op dit ogenblik komen jongeren in de gewone gevangenissen terecht. Ook daarop is het verdrag inzake de rechten van het kind van toepassing. Welk aanbod moet er zijn voor deze jongeren ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Het kinderrechtenverdrag verbiedt heel uitdrukkelijk de opsluiting van jongeren beneden de 18 jaar samen met volwassenen. In de praktijk, bijvoorbeeld via artikel 38, gebeurt het toch. Het probleem zit in de toezichtssystemen waarin het verdrag voorziet. Het comité kan alleen om de vijf jaar zeggen dat het daarmee niet akkoord gaat.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Misschien moeten we daarvoor eerst nog eens veroordeeld worden.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Op de vraag naar persoonlijk contact kan ik antwoorden dat deze jongeren niet zo vlug de weg vinden naar het Kinderrechtencommissariaat. Daarvoor werkt sedert lang de JO-lijn, een info- en klachtenlijn voor de jongeren onder maatregelen van de jeugdbescherming. Net als de ombudsdienst zijn we een tweedelijnsorganisatie. Bij klachten verwijzen we

altijd eerst naar de JO-lijn. Het is totnogtoe niet nodig geweest om daarvan af te stappen. Ik wil mijn functie trouwens ook niet op die manier uitoefenen, hoewel het Kinderrechtencommissariaat volgens het eigen decreet wel toegang heeft tot de gebouwen en de dossiers die onder de Vlaamse bevoegdheid ressorteren.

Op basis van het eigen decreet kan het Kinderrechtencommissariaat dit toezicht allicht ook in Everberg afdwingen, tenzij de federale directeur me de toegang zou weigeren omdat het een federale inrichting is. Het niet vermelden van de mogelijkheid tot persoonlijk contact is wellicht een schoonheidsfoutje in de tekst.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Men moet de nodige aandacht besteden aan het verschil tussen de paragrafen 1 en 2 in artikel 32.

Mevrouw Veerle Declercq : Het samenwerkingsakkoord kan er misschien voor zorgen dat de toegang van het Kinderrechtencommissariaat gegarandeerd wordt.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Zonder samenwerkingsakkoord houdt Everberg op te bestaan. Dat moet men goed beseffen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Artikel 34 van het samenwerkingsakkoord heeft het over de oprichting van een arbitragecommissie die is samengesteld uit het directoraat-generaal strafinrichtingen, het ministerie van Justitie en uit ambtenaren van de verschillende gemeenschappen. Geeft deze regeling voldoende garanties voor het geval er een conflict is over de interpretatie van het samenwerkingsakkoord ? Men komt immers terecht bij mensen die zowel rechter als partij zijn. Moet daarbij geen magistraat betrokken zijn ? Biedt de wet op de samenwerkingsakkoorden niet meer garanties ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Op dat artikel zijn we niet verder ingegaan. We hebben alleen commentaar gegeven op Everberg en op het samenwerkingsakkoord, voor het geval het akkoord toch zou worden goedgekeurd. We zijn al blij dat er een regeling als die van de arbitragecommissie is opgenomen. Ik spreek me niet uit over de vraag of dat nu de meest ideale oplossing is.

Aan Franstalige kant zijn zowel de délégué als de NGO's (niet gouvernementele organisaties) allergisch voor het woord jeugdsanctierecht. Ze houden vast aan het behoud van de wet van 1965. Aan Vlaamse kant heeft men de fictie van de wet van

1965 verlaten dat minderjarigen geen misdrijven kunnen plegen. Dat geldt zowel voor de NGO's als voor het academisch niveau.

De Franstaligen menen dat er in het jeugdsanctierecht te veel nadruk gelegd wordt op het gepleegde feit en te weinig op de persoon. Wij gingen ervan uit dat het eigene van het jeugdsanctierecht precies was dat er ook aandacht zou zijn voor de persoon van de minderjarige, voor zijn achtergronden en voor zijn kansen op reïntegratie.

De Franstalige Kinderrechtencommissaris nam daarin een zeer principieel standpunt in en de NGO's waarmee ik contact heb, volgen hem daarin. De Franstaligen zijn blij met het behoud van de wet van 1965, hoewel het effect van sommige wijzigingen misschien repressiever kan worden dan het jeugdsanctierecht ooit had kunnen zijn.

Daarnt heb ik al gezegd dat er in dit concreet geval wel iets kan gedaan worden aan een slechte wetgeving die op een ander niveau tot stand is gekomen. Als het samenwerkingsakkoord er niet komt, dan bestaat de wet niet meer vanaf het na-jaar. Wat het Vlaams Parlement daarmee doet, is de verantwoordelijkheid van het Vlaams Parlement zelf.

We moeten de situatie zien in de context van voorlopige plaatsing, dus een soort van voorlopige hechtenis. Er is dus nog geen vonnis. Het is geen oplossing om de toepassing van artikel 38 te vermijden.

Er is inderdaad een huishoudelijk reglement voor Everberg. De eigenlijke uitwerking van de rechtswaarborgen hoort echter thuis in een wet. De rechtswaarborgen werden trouwens uitgewerkt in het ontwerp jeugdsanctierecht en niet in de wet-Everberg. Het verschil is dat er bij de rechter getoetst wordt of de aanhouding mag verlengd worden. Ook dat kan in de maatregelen van voorlopige setting door jeugdrechters getoetst worden. Het verschil is dus niet zo groot.

Er werd ook gevraagd wat men moest doen met de jongeren die gebruikt worden in maffieuze circuits. Het antwoord is wellicht te eenvoudig, namelijk dat men de meerderjarigen moet aanpakken die erachter zitten en niet de jongeren die er voor een deel het slachtoffer van zijn. Ik kan me niet voorstellen dat men de volwassenen die erachter zitten niet kan vinden als men de minderjarigen wel kan pakken. De artikelen 37 en 40 van het verdrag zijn over dat onderwerp zeer expliciet.

2.1. Toelichting door de heer Guido Van Den Steen, leidend jeugdmagistraat Gent en ondervoorzitter van de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten

De heer Guido Van Den Steen, leidend jeugdmagistraat Gent en ondervoorzitter van de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten : Het is mijn bedoeling om bedenkingen te formuleren bij de totstandkoming van de wet van 1 maart 2002 (de wet-Everberg) omdat dit de grondslag vormt van het samenwerkingsakkoord. Daarnaast sta ik stil bij de consequenties en knelpunten die uit die wet voortvloeien. Ten slotte kijk ik naar de realiteit op het werkkterrein.

De redenen voor de totstandkoming van de wet van 1 maart 2002 zijn gebaseerd op twee vaststellingen : een substantieel en bijna chronisch tekort aan plaatsen in gemeenschapsvoorzieningen, en de afschaffing van artikel 53 van de jeugdbeschermingswet van 1965 omwille van een veroordeling van België door Europa, waardoor het tekort aan plaatsen in gemeenschapsvoorzieningen nog toeneemt. Dat artikel 53 bood de mogelijkheid om jongeren gedurende maximaal 15 dagen op te vangen in de gevangenis bij gebrek aan plaats in de gemeenschapsvoorzieningen. De enige voorwaarde was dat het ging om een feit waarop een strafmaat staat van minimum 1 jaar hoofdgevangenis.

Men moest dus wel een oplossing vinden om het tekort aan opvangplaatsen op te vangen. Het zou logisch zijn geweest om de capaciteit van de gesloten instellingen uit te breiden. Er zijn gesloten instellingen voor jongens in Mol en Ruiselede en voor meisjes in Beernem. Dat is niet gebeurd. Over de redenen spreek ik me niet uit. De tijd drong en er moest iets gedaan worden. Men heeft een constructie gemaakt die terug te vinden is in de memorie van toelichting op pagina 3. Daar staat : 'de mogelijkheid om jongeren bij voorlopige maatregel in het hierboven vermelde centrum te plaatsen wordt verantwoord vanuit de onvoorspelbaarheid van de omvang, het tijdstip en de ernst van de jeugddelinquentie enerzijds en de opheffing van artikel 53 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming anderzijds. Die factoren hebben ertoe geleid dat jeugdige delinquenten bij tijdelijk gebrek aan een geschikte opvangplaats soms in vrijheid moeten gesteld worden waardoor de openbare veiligheid ernstig in het gevaar wordt gebracht'. Dat laatste is geen logische redenering. We onder vinden dagelijks een tekort aan plaats maar slechts soms komt de openbare veiligheid hierdoor in het gedrang. Openbare veiligheid is een zeer moeilijk te definiëren begrip dat aanleiding kan geven tot

misbruik en moeilijk controleerbaar is. Eens een rechter oordeelt dat de openbare veiligheid in het gedrang komt, moet die beslissing uitgevoerd worden.

Er was geen noodzaak aan Everberg. Er bestonden immers al instellingen met gesloten plaatsen. Wat is nieuw en anders in Everberg ?

Everberg is ook een onvoldoende antwoord op het tekort aan plaatsen. Het biedt immers geen antwoord voor al die gevallen die niets met openbare veiligheid te maken hebben maar waar wel een gebrek aan plaats is. Er zijn diverse redenen voor het niet vinden van een geschikte opvangplaats. Voor een minderjarige die zich in een crisissituatie bevindt, is crisisopvang nodig, wat niet wil zeggen dat de openbare veiligheid in het gedrang komt. We hebben wekelijks ook het probleem dat we jongeren niet residentieel kunnen plaatsen in observatiecentra waar ze op een neutrale plaats (buiten het gezin) gescreend kunnen worden. Voorts zijn er jongeren die permanent wegelopen uit privé-instellingen. Gelet op het pedagogische aspect is het belangrijk om dergelijke jongeren tijdelijk in een gesloten voorziening te plaatsen. Ook zijn er jongeren die thuis een zwakke pedagogische opvoeding gekregen hebben, slechte en traumatische ervaringen hebben opgedaan en persoonlijkheidsproblemen hebben zodat structuur en begrenzing nodig zijn. Dat is ook een reden om tot plaatsing over te gaan. Ook om het gevoel van straffeloosheid bij jongeren weg te nemen en constructief te straffen, is plaatsing aangewezen. In het kader van het gerechtelijke onderzoek zijn ook plaatsingen nodig. Kinderen die naar een MPI (medisch-pedagogische instelling) gestuurd moeten worden voor een intensieve begeleiding of therapie, worden ook geplaatst. Voor psychiatrische problemen is er behoefte aan specifieke hulp. In al deze gevallen is er geen sprake van openbare veiligheid, en toch van een opvangtekort.

De vaststelling dat men op al die vragen geen antwoord kan geven met een gepaste opvangplaats, heeft de druk verhoogd. Een eerste stap die men gezet heeft om het gebrek aan opvangcapaciteit op te lossen, is de oprichting van Everberg gekoppeld aan het element openbare veiligheid. Dit was nodig om er een federale instelling van te kunnen maken. Daarzonder zou het immers gaan om hulpverlening, wat een gemeenschapsbevoegdheid is.

De voorwaarde voor opname in Everberg is dat het moet gaan om jongeren die ernstige misdrijven gepleegd hebben, ten minste een feit gepleegd hebben waarop een straf van vijf jaar opsluiting staat.

Als er plaats is in andere voorzieningen dan moeten die prioritair gebruikt worden. Men mag maar in tweede orde jongeren naar Everberg doorsturen.

Het is wel positief dat iemand een initiatief genomen heeft. Anders zat men op korte termijn nog meer in het slop. Aangezien er geen mogelijkheid bestond tot uitbreiding van gemeenschapsinstellingen, zouden zonder Everberg nog meer minderjarigen op straat rondlopen die eigenlijk geplaatst moesten worden.

Nu zijn er in Everberg vijf plaatsen voor Vlaanderen en vijf voor het Franstalig landsdeel. Het perspectief is te komen tot vijftig plaatsen in totaal. Om aan te tonen hoe zwaar de realiteit wel niet is, in Antwerpen kon men 33 jongeren niet plaatsen, waarvan 6 voor diefstal met geweld, 23 voor zware diefstal, 2 voor verkoop van verdovende middelen en 2 voor diefstal met bedreiging en mishandeling. In Hasselt kon men twee jongeren niet plaatsen. In Mol, – een halfopen instelling die een scharnier vormt in onze plaatsingspolitiek – moest men in mei 80 jongeren weigeren. Idem ongeveer voor Ruiselede. De link tussen openbare veiligheid en geen plaats vinden is dus vals, de oorzaken liggen dieper.

Nu we Everberg toch hebben, moet men twee doelen voor ogen hebben. Ofwel schaffen we Everberg op langere termijn af en zoeken we naar een uitbreiding van de gemeenschapsinstellingen. En als we toch met Everberg moeten werken, dan moeten we het maximaal zinvol maken. En dan verwijst ik naar het samenwerkingsakkoord, dat stelt dat Everberg een pedagogische omkadering moet krijgen, en niet zomaar sec mag opsluiten.

Volgens de wet van 1 maart 2002 mogen jongeren enkel in De Grubbe worden opgenomen wanneer er in de gemeenschapsvoorzieningen geen plaats is. Daarbij moet het niet eens gaan om een gesloten plaats. Ook halfopen plaatsen en plaatsen in oriëntatiecentra en begeleidingstehuizen komen in aanmerking. Dit impliceert dat jongeren weg moeten uit Everberg van zodra er een plaats vrij komt in een gemeenschapsinstelling. Hierdoor ontstaat er een spanningsveld met de pedagogische omkadering in De Grubbe. De beperkte duur van het verblijf in De Grubbe, ondermijnt immers de pedagogische omkadering en oriëntatie van de jongeren. Om de pedagogische omkadering en het oriëntatieverslag in De Grubbe zo goed mogelijk te garanderen, zou men de wet van 1 maart 2002 moeten wijzigen. Men zou moeten bepalen dat jongeren maar uit De Grubbe mogen worden overgeplaatst, na vijf dagen, na één maand of na twee maanden.

Zo krijgen de pedagogische equipes de gelegenheid om degelijk werk te leveren. Eigenlijk duurt een goede oriëntatie zelfs bijna twee maanden. Alsmear verhuizen is dus een slechte zaak. Het dossier moet dan worden doorgegeven, en alles moet opnieuw beginnen. Men moet er geen schrik voor hebben dat jongeren wat langer in Everberg verblijven. Met het huishoudelijk reglement, biedt Everberg voor de jongeren zelfs meer waarborgen dan de andere voorzieningen. Het zou wel goed zijn als het pedagogisch dossier dat in Everberg wordt opgemaakt, aan de volgende voorziening wordt doorgegeven. Indien dat niet wordt gedaan, gaat veel tijd verloren omdat men opnieuw moet beginnen.

Ik pleit dus voor een zo zinvol mogelijk verblijf in Everberg, en een zo goed mogelijke oriëntatie. De jongere zou na zijn verblijf in Everberg naar een halfopen instelling of zelfs naar huis moeten kunnen gaan, en niet naar een nieuwe gesloten instelling. Men mag het aspect openbare veiligheid niet overloos rekken.

Kortom, ik ben blij dat we Everberg nu hebben, maar op langere termijn moeten we naar zoveel mogelijk andere opvangplaatsen streven. Het is overigens nog nooit zo moeilijk geweest als nu om een plaats te vinden. Dat is niet zozeer te wijten aan het huidige beleid maar wel aan een opeenstapeling van factoren doorheen vele jaren. Ten slotte wil ik het geheel zo zinvol mogelijk, met een pedagogische omkadering, zodat de doorstroming zo efficiënt mogelijk gebeurt en zo dicht mogelijk aanleunt bij de trajectwerking in het kader van de integrale jeugdhulpverlening.

Ten slotte wil ik een bedenking maken bij het kind-effectenrapport, waarin wordt gevraagd om na te gaan of er alternatieven bestaan voor plaatsing. Uiteraard bestaan er alternatieven voor plaatsing in een gesloten instelling, maar ik ben niet alleen een idealist, ook een realist. Vaak kan men niet anders dan plaatsen. Op bepaalde ogenblikken heeft men geen andere keuze. De toestand is vaak zo verziekt dat men ze niet meer kan oplossen met een alternatieve sanctie. Een alternatieve sanctie zou dan een vals antwoord zijn.

We hebben hoe dan ook plaatsen tekort voor de gevallen waarbij plaatsing nodig is. Deze gevallen verminderen niet. De maatschappij wordt immers steeds ingewikkelder en vele mensen voelen zich niet goed. Velen hebben nood aan een helpende hand. Voor deze mensen moet er snel werk worden gemaakt van een uitbreiding van de halfopen instellingen. De halfopen instellingen zijn vaak het

beste antwoord op crisisopvang, residentiële observatie, vluchtgedrag, nood aan structuur en begrenzing, gerechtelijk onderzoek, een zwak pedagogisch aanbod thuis en time-out voor voorzieningen die de jongeren wegens problemen willen verwijderen uit de leefgroep. Kortom, halfopen instellingen zijn veelal de beste oplossing voor modale gevallen.

In het samenwerkingsakkoord staat dat de federale directeur ook controle zou moeten uitoefenen naar de rechtsgeldigheid van de plaatsingsbeslissing. Inhoudelijk is dit onmogelijk. Men kan hoogstens nagaan of het document wel van de correcte plaats afkomstig is. Er is steeds iemand die de eindverantwoordelijkheid moet dragen en die de beslissingen moet laten uitvoeren, dat is de rechter. Een rechter kan ook niet ingrijpen in het pedagogische project.

Ten slotte wil ik ook zeggen dat er nog geen enkele jongere klachten had over de aanpak in Everberg. De jongeren zijn niet onder de indruk van de plaatsing. Ze zijn van oordeel dat ze goed behandeld worden en vinden niet dat er een drukkende sfeer heerst. In Everberg is er weliswaar een cellengang maar de jongeren worstelen hier niet mee. In de gewone, klassieke instellingen is dergelijke infrastructuur immers ook aanwezig.

2.2. Toelichting door de heer Eric Van der Musselle, jeugdadvocaat

De heer Eric Van der Musselle : Op dit ogenblik zijn er nog geen jeugdadvocaten. De wet op de jeugdadvocaten bestaat nog niet. Momenteel zijn er wel jeugdadvocaten *avant la lettre*. In Antwerpen zijn we 16 jaar geleden begonnen met minderjarigen bij te staan bij de zitting en bij de voorlopige maatregelen. We begonnen met onbezoldigde vrijwilligers. Later werd de wet op de pro deo advocaten uitgebreid tot de tableau-advocaten. Momenteel zijn er 65 jeugdadvocaten in Antwerpen, waarvan twee derde tableau-advocaten, maar ook stagiars. Jeugdadvocaten staan de minderjarigen bij wanneer zij worden aangehouden en telkens ze moeten voorkomen. Uiteraard staan we ook de slachtoffers bij. Voor de slachtoffers proberen we, via de jeugdrechter, de nodige schadevergoeding en maatregelen te verkrijgen.

Dit systeem werd door de balie overgenomen en is nu door de Orde van Vlaamse Balies in de commissie onderzocht. Dit systeem zal dan ook uitgebreid worden tot heel Vlaanderen. Momenteel zijn er ongeveer 6 jeugdpermanenties aan het werk die op dezelfde manier te werk gaan. In tegenstelling tot vroeger zijn we wel in de kabinetszittingen aanwe-

zig. Indien er geen advocaat zou aanwezig zijn, zou een jeugdrechter een minderjarige zo maar in Everberg kunnen laten vastzetten. Nu is dit onmogelijk geworden.

Alles moest ook groeien. In een aantal grotere balies vond men gemakkelijker vrijwilligers dan in een aantal kleinere. Bij de kleinere balies zal men mogelijks evolueren naar samenwerking met andere balies.

We staan de minderjarige bij van in het begin tot bij zijn meerderjarigheid. Dit betekent dat we in een andere situatie zijn terechtgekomen. De minderjarige is immers aan ons toegewezen en we zullen hem blijven volgen tot hij meerderjarig is geworden. Een pleidooi voor de jeugdrechter is heel anders dan een pleidooi in een strafzaak of in een assisenzaak, waar men zijn cliënt nadien niet meer terugziet. We moeten dus nagaan wat we voor de minderjarigen kunnen doen. Elke minderjarige proberen we te doen beseffen wat er met hem gebeurt en wat hij zelf kan doen. Alle jongeren die we ontmoeten zijn ontworteld en beseffen niet meer dat zij hun leven in hun eigen handen hebben.

Sinds vier jaar scholen we onszelf permanent bij. Om de twee maanden hebben we in Antwerpen eigen opleidingsavonden. Twee jaar geleden begonnen we met rollenspellen waarbij iemand telkens de rol van een minderjarige op zich neemt.

Elke minderjarige spreken we na een gesprek met de politie, het parket, vertegenwoordigers van de sociale dienst, de jeugdrechter en na een nacht in de cel. Wij moeten dan eerst uitleggen wie we zijn en dat we al het ons toevertrouwde voor onszelf zullen houden. We zijn immers gebonden door het beroepsgeheim. We zullen proberen om de minderjarige te helpen zodat hij zelf iets aan zijn situatie kan doen.

We zullen de minderjarige ook aanraden om bepaalde feiten toe te geven. Toegeven dat men iets fout gedaan heeft, is immers vaak een eerste stap om uit het circuit te raken. Sommige jongens en meisjes blijven liegen omdat ze geen andere oplossing zien.

Het is heel belangrijk dat men beseft dat elke voorlopige beslissing reeds de volgende dag kan herzien worden. Voorwaarde is natuurlijk wel dat de aangebrachte argumenten gewichtig genoeg zijn. Iedereen kan dergelijke argumenten aanbrengen. Zelfs de jongeren zelf kunnen dit doen via hun raadsman. De laatste jaren bezoeken we de jonge-

ren vaak onmiddellijk nadat ze geplaatst zijn in een instelling. Deze bezoeken zijn vaak een heel goede ervaring.

Een tijdje geleden kende ik een weerspannige jongere in Mol. Na twee maanden in Mol was hij volledig veranderd. Hoewel hij ernstige feiten gepleegd had, kwam hij in aanmerking voor een alternatief project in Wallonië. Hij had begrepen dat dit voor zijn eigen goed was. Ik heb dan ook een enorm respect voor mensen die jongeren ertoe kunnen bewegen hun leven opnieuw in eigen handen te nemen. Die jongen, die niets of niemand meer had, had door zijn verblijf in Mol duidelijk een houvast gekregen. We zouden graag zien dat alle jongeren een dergelijke oplossing aangeboden zouden krijgen.

Men mag een minderjarige niet zomaar voorlopig opsluiten. De schuld moet aannemelijk zijn om een voorlopige maatregel te treffen.

We moeten jongeren inlichten over de mogelijkheden om beroep aan te tekenen en hen een zeker vertrouwen geven.

Ik ben ook drie jaar voorzitter van het Bureau Juridische Bijstand bij de Balie te Antwerpen. Daar zijn jaarlijks 1500 tot 2000 aanstellingen in jeugdzaaken, ook omdat we in Antwerpen op de jeugdrechtbank een permanentie hebben die bij elk nieuw probleem aanwezig is. We beginnen ook op te treden in POS-dossiers (problematische opvoedingssituatie) van kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar. Heel wat MOF-jongeren (jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd) komen immers uit een problematische opvoedingssituatie. POS-jongeren die niets misdaan hebben en slachtoffer zijn, worden helaas nog altijd bij moffers geplaatst, met alle negatieve gevolgen van dien. Sommige POS-kinderen volgen wij jarenlang. Zo bijvoorbeeld een tweeling die mishandeld werd door zijn ouders. Wij kennen beide kinderen nu al zestien jaar. Helaas werden ze van elkaar gescheiden. Ze zouden op zijn minst bij elkaar moeten gelaten worden om verdere trauma's te vermijden. Er moet meer geld en meer mensen geïnvesteerd worden in de POS-dossiers : voor die jongeren kan nog iets gebeuren. Op die manier zou Everberg leeglopen.

Als er alternatieven zijn om jongeren te plaatsen, willen niet alleen de jeugdrechters maar ook wij die heel graag kennen en weten wat de opnametermijn is. We willen minderjarige jongeren zo weinig mogelijk uit hun gewone milieu weghalen.

Ik ben medestichter van de jeugdpermanentie van advocaten bij de jeugdrechtbank van Antwerpen en lid van de Commissie Juridische Bijstand en Jeugdadvocaten van de Orde van Vlaamse Balies. Wij proberen mensen uit de hele welzijnssector in Antwerpen samen te brengen. We hebben ook gepoogd een debat te organiseren tussen Justitie en Welzijn over Everberg.

De zes Antwerpse jeugdrechters weten met de jongeren geen blijf. In het Antwerpse alleen al heeft men dit jaar 50 opnames in gesloten instellingen moeten weigeren wegens plaatsgebrek. In Mol zijn er op één maand tijd 80 jongeren geweigerd voor een halfopen plaatsing. Deze jongeren worden dus niet gevolgd. De halfopen plaatsen in Ruiselede zijn in grote mate gesloten plaatsen geworden. Hierdoor doen nu ook mensen uit de omgeving van Ruiselede een beroep op de gesloten plaatsen in Mol, waardoor de druk op Mol nog toeneemt. In Antwerpen weten de jeugdrechters niet meer waarheen met de jongeren.

Het taalprobleem in Everberg is hier terecht aangehaald. Het blijkt onder meer uit een verslag van de jeugdbrigade van Antwerpen die er in april een jongere binnenbracht die eentalig in het Frans werd onthaald. Maar voor anderstalige jongeren is het probleem nog veel groter dan voor Nederlandstalige. Zo heeft men onlangs een Romazigeunermeisje in Beernem geplaatst zonder haar zelfs maar te horen. In de gevangenis van Antwerpen moet een beroep worden gedaan op tolken in 43 verschillende talen. Bij de asiendiensten op meer dan honderd talen. Ik weet niet over welke tolkenpool men in Everberg beschikt.

Het gaat toch niet op jongeren te onthalen in een taal die ze niet begrijpen. Zelfs voor volwassenen is dit verboden. De Lessius Hogeschool heeft twee jaar geïnvesteerd in een proefproject voor de opleiding van gerechtstolken : er zijn nu 120 gerechtstolken opgeleid, die allemaal in Antwerpen zijn beëdigd. In Brussel heeft nooit enige gerechtstolk een test afgelegd, zelfs niet van het Nederlands. Maar als een tolk slecht vertaalt, kan men onmiddellijk de vernietiging vragen van elke maatregel die wordt gevorderd. Er moet dringend een centrale lijst komen van alle beschikbare tolken.

Everberg is misschien niet de oplossing op lange termijn maar op korte termijn moeten de jongeren die er nu zijn, een zo menselijk mogelijk verblijf krijgen. Het samenwerkingsakkoord biedt hiertoe de gelegenheid.

Ik wil nog één bedenking maken. Als u een week lang aanwezig zou zijn op de kabinetten van de jeugdrechters in Antwerpen, dan zou u kunnen weten wat de reacties zijn van ouders, begeleiders, jeugdadvocaten en van de minderjarigen zelf op het ogenblik dat de jeugdrechter spreekt over een pedagogische begeleiding in Mol. De ouders willen hun kinderen niet loslaten. Sommige kinderen springen uit het venster en sommige ouders beginnen te vechten. De rijkswacht komt eraan te pas om de mensen uit elkaar te halen. Men spreekt over pedagogische maatregelen, maar eigenlijk zijn dat sancties. Het gaat hier om een valse discussie. In Wallonië wil men niet weten van een sanctierecht, maar eigenlijk bestaat dat sanctierecht al twintig jaar lang. Het gaat niet over mensen, maar over centen.

Wat kunnen de parlementsleden doen om een werkbaar akkoord te realiseren ?

Ik heb het kindeffectenrapport gelezen waarin sprake is van het recht op non-discriminatie. Daaraan kunnen we niets veranderen, want dat is goedgekeurd op federaal niveau. Dat impliceert dat men Everberg bruikbaar moet maken voor meisjes. Men kan zeggen dat er daaraan geen nood zal zijn, tenzij in uitzonderlijke situaties. Voor Duitstalige jongeren werd nochtans wel een regeling getroffen, al is de plaatsing van een Duitstalige jongere wellicht nog uitzonderlijker dan de plaatsing van meisjes. Meisjes plegen immers dezelfde feiten als jongens. Waarom zouden meisjes die een als misdrijf omschreven feit plegen, dan niet in Everberg thuis horen ?

Het kinderrechtenverdrag bevat een nog veel belangrijker recht, met name het recht op passende informatie, het recht zijn mening te geven, het recht op participatie. De jongeren moeten hun lot zelf in handen leren nemen. Vaak hebben ze de indruk dat ze hun leven niet meer kunnen sturen. Ze moeten leren dat ze impact hebben op wat ze zichzelf aandoen en op wat er met hen gebeurt. Ze moeten worden bijgestaan, meer nog dan volwassenen in dezelfde situatie. De rechten van meerderjarigen die in voorlopige hechtenis worden genomen, zijn bekend. Alle jongeren moeten onbepaald het recht hebben op contact met hun juridisch raadsman, de jeugdadvocaat. Dat is het minimum. Hij is de enige die de jongere kan leren wat er met hem gebeurt op juridisch vlak, wat hij eraan kan doen, hoe hij moet reageren en wat zijn rechten zijn.

Ik lees dat ernstige feiten, wat die ook zijn, onmiddellijk zouden worden gemeld aan de federale directie. Dergelijke feiten moeten ook onmiddellijk –

en niet twee of drie dagen later – worden gemeld aan de raadsman. Als de jongere het niet zelf kan doen, moet iemand anders het in zijn plaats doen.

Elke minderjarige die niet de taal spreekt van het vonnis dat hem veroordeelt, moet bij een onderhoud met de directie, of bij het consulteren van de advocaat of de zelf gekozen geneesheer een beroep kunnen doen op een tolk die gratis ter beschikking wordt gesteld.

Aan de tekst kunnen een aantal wijzigingen worden aangebracht om al die rechten te waarborgen. Ik heb in mijn nota een aantal eenvoudige remedies besproken die de tekst aanvaardbaarder kunnen maken inzake rechtsbescherming, rechtszekerheid en toegang tot de dossiers. Ik wil deze mogelijkheden snel overlopen.

Er moet een griffiedienst komen waar men minderjarigen kan ontvangen en voorlichten over wat er met hen zal gebeuren. De beoordeling van de gevelde beslissing is immers niet altijd eenvoudig. Er is niet altijd een duidelijk vonnis. De maatregel kan ook geformuleerd worden in een eenvoudige brief van een jeugdrechter. De griffie moet beoordelen of er wel degelijk een vonnis is dat de minderjarige veroordeelt om in Everberg te verblijven. Het vonnis kan soms onduidelijkheden bevatten. De jongeren moeten ook geïnformeerd worden over de mogelijkheden om beroep aan te tekenen. De griffie mag de jongeren niet afraden om in beroep te gaan met het argument dat alles daardoor nog langer zal duren. Als er twijfels zijn moet de griffie contact opnemen met de jeugdadvocaat.

Een vertrouwelijk contact met de jeugdadvocaat moet mogelijk zijn, zowel per brief als telefonisch, eventueel met de hulp van een tolk. Ik weet niet wat hierover in het huishoudelijk reglement staat, maar het interesseert me bijzonder. Deze bepalingen moeten zeker opgenomen worden in het samenwerkingsakkoord.

Bij de verbintenissen van de gemeenschappen is er ten onrechte sprake van een bepaling die eigenlijk bij de verbintenissen van de federale staat hoort. De toestemming om tweedelijsrechtshulp te verlenen en de informatie daarover is immers een federale materie. De wet op de juridische bijstand is namelijk een federale wet. De tweedelijsbijstand betreft bijstand die gegeven wordt tijdens of na het proces als het niet om eenvoudige informatie gaat.

De voorziening dat men, indien nodig, een beroep kan doen op gerechtstolken impliceert dat men

over een reeks tolken dient te beschikken die men kan inschakelen wanneer het nodig is.

Over de verbintenissen van de gemeenschappen heb ik niet veel opmerkingen tenzij over punt 8.1. Het onthaal in de instelling moet geformuleerd worden als het onthaal binnen het pedagogisch, sociaal en psychologisch kader. Op de griffie is er door de federale overheid immers al een eerste juridisch onthaal georganiseerd op het moment dat de minderjarige binnenkomt.

De tekst onder 8.5 dient weg te vallen. De eerste en tweedelijsrechtshulp is immers een federale materie. De rechtshulp hoort thuis bij de verbintenissen van de federale overheid.

In het kader van de psychische en pedagogische begeleiding moet de minderjarige misschien kunnen verwijzen naar mensen die hij al lang raadpleegt en vertrouwt. Deze jongeren zijn soms al een hele tijd in begeleiding bij een psychiater, een psycholoog of een psycho-medisch centrum. Deze mensen moet men kunnen betrekken bij de behandeling in de instelling.

Voor de pedagogische directeur van het centrum zijn er bepaalde diplomavereisten. Voor de federale directeur zijn die er niet, tenzij ik me vergis. Misschien moet dat een licentiaat in de rechten of in de criminologie zijn.

In artikel 21 over de taalvereisten lees ik dat alle federale ambtenaren de minderjarigen uit heel België moeten kunnen ontvangen. Al deze ambtenaren zouden dus drietalig moeten zijn en dat is onmogelijk. Elke minderjarige die wordt voorgeleid, moet binnen de instelling wel kunnen bijgestaan worden door een goed opgeleide gerechts-tolk wanneer dat nodig is.

Artikel 25 bepaalt dat de afgevaardigde van de gemeenschap, de kinderrechtencommissaris op elk moment toegang dient te hebben tot de instelling. Daarnaast moet er ook een vertrouwelijk contact mogelijk zijn tussen de minderjarige en zijn advocaat of zelf gekozen geneesheer, en dit zowel schriftelijk als telefonisch of per fax.

De eerste paragraaf van artikel 27 heeft het over het inzagerecht voor de minderjarige en zijn advocaat of medisch raadsman. De derde paragraaf dient aangevuld te worden met de bepaling dat een anderstalige minderjarige daarbij moet kunnen worden bijgestaan door een tolk. Een tolk is geen vertaler. Het gaat om een systeem van tolken van het blad, dat in de hogescholen wordt aangeleerd,

waarbij de tolk een gedrukte tekst mondeling tolkt in de zitting. Voor minderjarigen is dit nog meer nodig dan voor meerderjarigen, want die hebben nog minder inzicht in wat er met hen gebeurt en hebben dus nog meer bijstand nodig.

Artikel 29 gaat over het melden van ernstige gebeurtenissen in verband met de minderjarigen. Wanneer die worden gemeld aan de andere instanties, dan moeten ze ook aan de jeugdadvocaat worden gemeld. Indien de jongere dat niet zelf doet, dan moet de instelling het in zijn plaats doen.

Aan artikel 31 in verband met de wetgeving over gevangenis en over het opsluiten van meerderjarigen moet toegevoegd worden dat deze wetgeving niet geldt voor minderjarigen tenzij de opgesloten jongeren daardoor meer rechten zouden krijgen dan binnen het samenwerkingsakkoord. Minderjarigen moeten minstens dezelfde rechten hebben als meerderjarigen. Zelfs een opname in een halfopen instelling ervaren ze immers als een opsluiting. Voor hen is dat een straf en voor de ouders misschien nog meer.

Over de bezoekenmogelijkheden aan het centrum heb ik het al gehad. Ook voor de advocaten moeten duidelijke toegangsmogelijkheden worden geformuleerd in het samenwerkingsakkoord. Die contacten moeten desnoods ook mogelijk zijn buiten de uren die door het centrum zijn voorzien. Uiteraard moet dit gebeuren met respect voor het geleverde pedagogische project.

Dat waren mijn bedenkingen bij deze tekst. Ik hoop dat mijn inbreng zal leiden tot een aantal aanpassingen waardoor de rechten van de minderjarigen zo goed mogelijk zullen verdedigd worden, hetzij in het akkoord, hetzij in het huishoudelijk reglement.

2.3. Bespreking

De heer Jan Roegiers : Ik wil de twee sprekers danken voor het engagement waarvan hun getuigenis getuigt. Ik zal de tekst met de commentaren grondig doornemen zodat we optimaal gebruik kunnen maken van de suggesties.

Hebben jullie cijfers met betrekking tot jeugdcriminaliteit ? Gelet op de haast van de federale regering rijst de vraag of er een explosieve toename van de jeugdcriminaliteit is tijdens de laatste maanden.

In welke mate wordt de uithandengeving op dit ogenblik gehanteerd als uitzondering dan wel als regel ? Krijgen jongeren op dit ogenblik gegarandeerd rechtsbijstand van advocaten ? Ervaren jullie het jeugdsanctierecht als een noodzakelijke voorwaarde om Everberg op een wettelijke basis te laten functioneren ? Houdt het gelijkheidsbeginsel (verschil tussen plaatsing in Everberg en Mol) risico's in voor een veroordeling als de wet op die manier toegepast wordt ? Hoe staan jullie tegenover het feit dat de federale regering beslist heeft om terug te grijpen naar de wet van 1965 en dit bijgevolg een gemeenschapsaangelegenheid is ?

De heer Jan Van Duppen : De jeugdadvocaat spreekt over het feit dat minderjarigen dezelfde rechten hebben als meerderjarigen. Minderjarigen zitten in een positie van pedagogische ondergeschiktheid tegenover ouders of voogden. Betekent dat niet dat ze niet dezelfde rechtspositie hebben als meerderjarigen ?

Klopt het dat bij uithandengeving (bij een correctionele veroordeling) de betrokkene momenteel al naar een gesloten gemeenschapsinstelling of Everberg kan gaan ? Of gaan de jongeren naar de gevangenis ? Voorts geeft de jeugdmagistraat een aantal ingrijpende voorbeelden van hoe het niet moet. Wordt er met de betrokkenen niet onderhandeld of overlegd over hoe het niet moet ? Vooral het verhaal van het Romazigeunermeisje is verontwaardigend.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goeij : Het is duidelijk dat een en ander in gang gezet is door het ongenoegen van de jeugdmagistraten. Dat hadden ze reeds kunnen uiten in een advies van de Hoge Raad voor Justitie over het voorontwerp van minister Verwilghen. In dat advies vragen de jeugdmagistraten ook om hun ongenoegen in zijn juiste context te plaatsen. De actie van de jeugdmagistraten in de pers was vooral een vraag om aandacht. In het advies is dat iets meer uitgewerkt. Het advies bevat ook een voorstel voor een oplossing. Daaruit blijkt dat een centrum zoals Everberg het meest repressieve is uit het voorontwerp. Nu blijkt echter alleen het puur repressieve uit het voorontwerp over te blijven. Voorts staat in het advies dat dit zal leiden tot een verdere uitholling van het jeugdrecht. In het advies wordt ervoor geopteerd dat ernstige jeugddelinquenten verwezen worden naar gesloten gemeenschapsinstellingen, maar dat er met Justitie wordt overlegd en bekeken of er eventueel gezamenlijk beheer nodig is. Everberg staat evenwel niet onder gemeenschappelijk beheer. Het is een federale instelling waarin het element van de openbare veiligheid domineert.

In de gemeenschapsinstellingen is een pedagogisch kader en oriëntatie aanwezig. De kortstondigheid van het verblijf was een van de bezwaren tegen Mol. In Everberg is het verblijf echter nog korter. Het voordeel van de vroegere regeling was dat men maximaal 15 dagen in de gevangenis verbleef, en dat men nadien in een gemeenschapsvoorziening werd opgenomen waar een pedagogisch kader was. Nu kan men tot twee maand en vijf dagen in Everberg verblijven. In hoeverre kunnen we erop rekenen dat dit maar iets tijdelijk is ?

Naast de jeugdbeschermingwet van 1965 is er ook nog de bijzondere wet van 1988 die maar met een tweederde meerderheid gewijzigd kan worden. Kan men bij een samenwerkingsakkoord afwijken van de bevoegdheidsverdeling in de bijzondere wet die bepaalt dat de uitvoering van maatregelen een gemeenschapsbevoegdheid is ?

Hoe komt het dat er een spectaculaire stijging is van de nood aan opvangplaatsen ? Klopt het dat het openbaar ministerie van Antwerpen besliste om een ander vervolgingsbeleid te voeren ten aanzien van MOF'ers ? Is daarover niet op voorhand overleg gepleegd ? Hoe komt het dat men op Vlaams niveau is blijven zeggen dat tien extra plaatsen voldoende zijn ? Wist het uitvoeringsniveau niet dat het openbaar ministerie een ander vervolgingsbeleid zou voeren ? Wat als ook andere parketten een minder tolerant vervolgingsbeleid gaan voeren ?

Betekent het pleidooi om het pedagogische kader zo zinvol mogelijk te maken dat er in Everberg een tweede circuit zal ontstaan ? Waarom rekent men niet meer op het gemeenschapsircuit ? Is het niet beter om de vinger op de wonde te leggen, en de capaciteit van de gemeenschapsvoorzieningen uit te breiden, zowel voor moffers als possessers ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Ik wijs erop dat we niets kunnen veranderen aan het samenwerkingsakkoord. We kunnen alleen het ontwerp van decreet houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord, goedkeuren of verwerpen. Tevens hebben we de mogelijkheid om een voorstel van resolutie in te dienen met de aanbevelingen die hier gedaan worden.

De heer Guido Van Den Steen : Er bestaan geen cijfers of statistieken over jeugdcriminaliteit. We kunnen alleen oordelen over hetgeen in onze rechtbanken gebeurt. Ieder parket moet jaarlijks een inventaris maken van het aantal binnengekomen dossiers. Voor Gent komen er op het jeugd-parket 6000 dossiers binnen. Dat is 500 meer ten

opzichte van de vorige jaren. De dossiers worden niet allemaal doorgestuurd naar de jeugdrechter. Van de 6000 dossiers komen er maar 300 bij de jeugdrechters terecht. Ik heb wel de indruk dat er een lichte verhoging is.

De heer Jan Roegiers : Vermits u over geen concrete cijfers beschikt, wordt er aan natte-vinger-werk gedaan ?

De heer Eric Van der Mussele : De cijfers voor bijstand aan jongeren, zowel moffers als possessers, stijgen inderdaad lichtjes. Ik heb ook de indruk dat dezelfde feiten door steeds jongere kinderen worden gepleegd.

De heer Jan Roegiers : De uitspraak van de premier dat de veiligheid in het gedrang komt door de jeugdcriminaliteit, is dus wat overroepen, en staat niet in verhouding tot de snelheid waarmee dingen nu worden beslist. Is enige relativering hier op zijn plaats ?

De heer Guido Van Den Steen : Wanneer jongeren, met zware feiten, weer op straat te zien zijn, dan schept dat minstens een onveiligheidsgevoel, want mensen weten van die daden. Maar of er nu cijfermatig meer criminelen zijn ? Objectief is dat niet vast te stellen, maar een lichte stijging is mogelijk.

Wat het probleem van het uit handen geven betreft, binnen de Unie is dat nog steeds een uitzondering. In Gent waren er lang geen uithandengevingen, nu zijn er vier in één jaar.

De heer Jan Van Duppen : Voor welke feiten zijn er uithandengevingen ?

De heer Guido Van Den Steen : Dat heeft niet zo zeer met feiten te maken, dan wel met de persoonlijkheid van de minderjarige. Als het anti-sociaal gedrag zo erg is, als de betrokkene pedagogisch niet meer aanspreekbaar is, dan is elke hulpverlening tevergeefs, en moet je de jongere uit handen geven.

De heer Jan Van Duppen : Zit u daar niet op het scherp van het mes met de psychiatrie ? Is er hiervoor geen psychiatrisch verslag nodig ?

De heer Guido Van Den Steen : Nee, we zitten daar niet op het scherp van het mes van de psychiatrie.

Voor een uithandengeving is een medisch-psychologisch en een maatschappelijk verslag verplicht. Soms voegt men daar een psychiatrische bijdrage

aan toe. Als jeugdrechter kan men beslissen om hiervoor een expert aan te stellen.

Wat jongeren en rechtsbijstand betreft, elkeen die wordt voorgeleid moet rechtsbijstand krijgen, op een advocaat kunnen rekenen. Dit gebeurt in zo goed als alle gevallen, zowel bij moffers als bij posers.

De heer Jan Roegiers : En met dezelfde kwaliteit van advocaten ?

De heer Eric Van der Mussele : Vroeger werd pas bij de definitieve beoordeling, soms pas jaren na de voorlopige maatregelen, een advocaat erbij gezet, als een bloempot. In Antwerpen en de andere permanenties verbetert men nu de kwaliteit. De Vlaamse Orde houdt zich met deze problematiek bezig. Men streeft ernaar een dossier van in het begin goed op te volgen. De UIA heeft nu zelfs een opleiding van zeven studiedagen ingevoerd, gericht op de problematiek van jongeren.

Wij leggen de minderjarige uit wat er met hem gebeurt, begeleiden hem juridisch, zodat hij zijn lot zelf in handen kan nemen. In de zin van : er zijn nog mogelijkheden voor u, niet alleen moeilijkheden. In ons tijdschrift schetsen wij hoe we werken, dat we met veel meer dan met wat procedureproblemen bezig zijn.

Er werd gevraagd of wij contact hebben met jeugdrechters over de problemen die zich voordoen. In ons tijdschrift behandelen we de problemen waarmee we geconfronteerd worden, bijvoorbeeld het tolkenprobleem. Elk jaar vindt er ook een vergadering plaats met de parketmagistraten, de jeugdrechters en de jeugdadvocaten. Daarnaast vindt er regelmatig contact plaats met individuele parketmagistraten, jeugdrechters en jeugdadvocaten. Zo werd een start gegeven aan de bemiddeling. Nu is er in Antwerpen ook een provinciaal herstellfonds opgericht voor slachtoffers van jongeren. Want zelf kunnen die jongeren dat niet betalen, en thuis kunnen ze hiermee ook niet terecht. Zo een herstellfonds neemt het onveilig gevoel een beetje weg.

De heer Jan Roegiers : In de tekst staat dat jongeren in toepassing van de wet op de gratis rechtsbijstand steeds onbepaald en gratis recht hebben op eerste- en tweedelijnsbijstand van een advocaat. Waarom moet dit in het samenwerkingsakkoord worden opgenomen ?

De heer Eric Van der Mussele : Men moet de jongeren hierop wijzen omdat zij dit niet weten. In de wet op de juridische bijstand staat dat zij hier gratis

recht op hebben. Dit geldt ook voor de ouders, wanneer zij voor hun kind worden gedagvaard. Dan kunnen zij gratis rechtsbijstand vragen voor hun kind, maar niet voor henzelf.

De heer Guido Van Den Steen : Is er een jeugdsanctierecht nodig als juridische grond voor Everberg ? Aangezien jeugdbijstand een gemeenschapsaangelegenheid is, rust Everberg momenteel volledig op de smalle koord van de openbare veiligheid. Als Everberg wordt ingepast in het kader van een jeugdsanctierecht in de zin van strafrecht, dan gaat het uiteraard om een federale bevoegdheid. In dat geval zou alles op federaal niveau geregeld kunnen worden.

De heer Eric Van der Mussele : In dat geval bestaat wel het gevaar dat jongeren pedagogische en psychologische bijstand moeten missen. Er is nood aan een zo groot mogelijke diversificatie van de opvangmogelijkheden voor jongeren. Everberg is een goed alternatief omdat de jongeren er begeleid worden.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Everberg is een federale instelling. De gemeenschappen kunnen er slechts optreden bij gratie van de federale overheid. De federale overheid kan eigenzinnig beslissen om dit niet toe te laten. Op deze manier wordt de bevoegdheidsverdeling van de bijzondere wet omgekeerd, die bepaalt dat de opgave van de maatregelen een federale bevoegdheid is, maar de uitvoering ervan een gemeenschapsbevoegdheid. Nu gebeurt de opsluiting omwille van veiligheidsredenen in een federale instelling, terwijl in vroegere adviezen van de Raad van State staat dat de gemeenschappen daar eigenlijk geen recht van toegang hebben, behalve dan voor de reïntegratie van de betrokkene.

De heer Guido Van Den Steen : Ik zie niet zo een grote contradictie. De federale bevoegdheid voor Everberg berust op het principe van de openbare veiligheid. Men had inderdaad kunnen beslissen om enkel aan bewaking te doen. Het is wel positief dat de federale overheid voor de hulpverlening een beroep heeft gedaan op de gemeenschappen. Over het bevoegdheidsprobleem bestaan er uiteenlopende meningen in de rechtsleer. Het befaamde werk van de heer Smets bepaalt dat gemeenschappen en federale overheid elkaar in federale instellingen zonder probleem kunnen vinden. De federale wetgever is bevoegd voor infrastructuur en openbare veiligheid ; alle andere bevoegdheden zijn voor de gemeenschappen. Volgens mij kan er geen grondwettelijk probleem ontstaan.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Zou het niet juridisch correcter zijn om omgekeerd te werk te gaan ? De gemeenschappen zouden de hand kunnen uitsteken naar de federale overheid om de openbare veiligheid in de gemeenschapsinstellingen te waarborgen. Zou de Vlaamse Gemeenschap Everberg niet beter overnemen ?

De heer Guido Van Den Steen : De gebouwen in Everberg zijn er juist gekomen dankzij een beslissing van de federale overheid. De heer Smets biedt een aantal openingen op het vlak van de bevoegdheidsverdeling. Het is niet zeker dat de Raad van State nu nog een zo strikte houding zou aannemen met betrekking tot de bevoegdheidsverdeling.

In het licht van het gelijkheidsbeginsel lijkt het op het eerste gezicht logisch dat Everberg ook voor meisjes moet openstaan. Sommige rechtsgeleerden zijn echter van mening dat het doel van de noodwet evenredig is met de middelen, namelijk Everberg voorlopig enkel voor jongens opstarten. Er zou rekening kunnen worden gehouden met een cultuurhistorisch verschil : meisjes reageren anders op sommige toestanden dan jongens. Meisjes kunnen wellicht beter geholpen worden door een ander soort opvang. Behalve dit cultuurhistorisch verschil zie ik echter geen andere argumenten om het onderscheid te maken.

De heer Eric Van der Mussele : Ik weet niet hoe het Arbitragehof op dit onderscheid zou reageren. In de meeste open en halfopen instellingen worden jongens en meisjes nu ook van elkaar gescheiden.

De heer Guido Van Den Steen : Veel privé-instellingen staan ook alleen open voor jongens of meisjes.

De heer Jan Roegiers : Zitten er momenteel jongeren in Everberg die als misdrijf omschreven feiten hebben begaan die ook door meisjes worden gepleegd ? Kent u zulke gevallen ?

De heer Guido Van Den Steen : Inderdaad.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : We hebben cijfers gekregen van jongeren die in Antwerpen in contact zijn gekomen met het gerecht. Het zou zinvol zijn om daarvoor een opsplitsing te maken tussen jongens en meisjes.

De heer Guido Van Den Steen : Deze cijfers zijn afkomstig van het parket-generaal. Het parket heeft beslist om met cijfers alles in kaart te brengen.

De jeugdbeschermingswet van 1965 betreft inderdaad een gemeenschapsbevoegdheid. Men kan daar niet onderuit. De wet heeft een pedagogische finaliteit. Straffen kan niet.

Er werd gevraagd of jongeren die uit handen worden gegeven naar de gevangenis gaan. Wanneer een jeugdrechter een jongere uit handen geeft, geeft hij het dossier door aan het parket om er het passende gevolg aan te geven. In theorie kan het parket beslissen om geen vervolging te doen en de zaak zelfs seponeren. Het parket beslist dus over de zaak. De jeugdrechter geeft de zaak enkel uit handen. Het is aan het parket, met name de overheid, om een beslissing te nemen. Meestal verschijnen de jongeren dan voor de correctionele rechter. Het staat dan ook weer niet vast dat ze een effectieve gevangenisstraf zullen krijgen. Heel de waai-er, die geldt voor volwassenen, is daar aanwezig. Ik denk hierbij aan probatie, uitstel en opschorting. Alles is mogelijk. In een aantal gevallen speelt zelfs de tijd die reeds doorgebracht werd in een gesloten instelling, een rol bij het bepalen van de strafmaat. Iemand kan toch moeilijk tweemaal gestraft worden voor hetzelfde feit. Indien men uitgaat van de laatste hypothese en de jongere loopt een effectieve celstraf op, dan gaat hij effectief de gevangenis in. In dat geval hebben de jongeren hetzelfde regime als de volwassenen.

De heer Eric Van der Mussele : Hierop aansluitend wil ik zeggen dat er inderdaad geruchten geweest zijn over een mogelijke oprichting van een instelling Everberg-bis. Men wou een aparte federale instelling creëren voor jeugdige criminelen die door de jeugdrechter uit handen worden gegeven. Deze jongeren zouden dan naar deze federale instelling gaan, in plaats van naar de gevangenis. Hierover bestaat misschien wat verwarring.

De heer Guido Van Den Steen : Men heeft inderdaad een aantal denkpijpen gevolgd. Zo zouden jongeren, nadat ze uit handen werden gegeven en correctioneel gestraft waren, niet meer naar de gevangenis hoeven te gaan maar naar een federale instelling.

De heer Eric Van der Mussele : Op de vraag of een minderjarige dezelfde rechten als een volwassene zou moeten hebben, wil ik antwoorden dat een jongere in Everberg niet minder garanties op rechtsbescherming mag hebben dan een volwassene die in de gevangenis zit. Ik denk hierbij aan de contacten met de raadsman en aan het recht om een beroep te doen op een eigen geneesheer. Men moet te allen tijde een beroep kunnen doen op een medicus die niet aan de instelling verbonden is. Ik denk ook aan tolken.

De heer Guido Van Den Steen : Vervolgens zijn er de problemen rond het voorontwerp-Verwilghen. Iedereen uit de sector had gehoopt op een definitieve regeling die zou aansluiten op onze visie en op de evoluties van de maatschappij. Minderjarigen zijn nu eenmaal mondiger geworden en moeten meer op hun verantwoordelijkheden gewezen worden. Bovendien hebben ze meer rechten op allerlei waarborgen.

De jeugdmagistratuur heeft inderdaad de kans gehad om, via de Unie van Nederlandstalige Jeugdmagistraten, te reageren op het voorontwerp. Deze visie werd ook doorgestuurd naar de minister van Justitie. De Unie kon zich grotendeels met dit voorontwerp verzoenen. Het was immers een mengsel van alle ideeën die bestaan rond jeugdrecht. Er was een beschermend en zeer pedagogisch getint luik. Verder had men een luik dat alle nieuwe vormen zoals herstelbemiddeling tot een meer gestructureerd geheel omvormde en voerde men het proportionaliteitsbeginsel in. Indien men een alternatieve straf toekent, dan moet men immers ook rekening houden met de ernst van de feiten. Ten slotte bevat het ook een luik waarbij men echte straffen, zoals opsluiting, kan opleggen. Hiervoor zouden er federale instellingen opgericht worden.

De Hoge Raad van Justitie heeft, in tegenstelling tot het ministerie van Justitie, over dit alles nooit een vraag om advies aan de Unie gericht. Wel kan de Hoge Raad van Justitie de jaarverslagen gebruiken die de rechtbanken elk jaar moeten indienen. Deze verslagen worden doorgestuurd naar de Hoge Raad van Justitie. In een van de hoofdrubrieken wordt telkens ook aangegeven wat de knelpunten bij de werking van de rechtbanken zijn. Als leidend jeugdrechter te Gent moest ik de rubriek over de jeugdrechtspraak verzorgen. Ieder jaar herhaalde ik dat er een tekort aan plaatsen was. Zowel de Hoge Raad als de betrokken minister zelf kon dit dus, door analyse van deze verslagen, te weten komen.

We kregen niet zo vaak de kans om rechtstreeks met de kabinetten te praten. Ik moet echter wel bekennen dat we gedurende het laatste jaar op regelmatige basis contact hebben met het kabinet van de minister van Welzijn voor een onderhoud over alles wat beleidsmatig moet gebeuren rond jeugdrecht. We hebben nu dus een overlegplatform gekregen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Hoe verklaart men dan dat de minister in het Vlaams Parlement, wanneer er gediscussieerd wordt over de toekomstige

stige afschaffing van artikel 53, steeds beweert dat tien plaatsen voldoende zijn ? Hoe is het mogelijk dat dit zo zwaar onderschat is ?

De heer Guido Van Den Steen : Bij die tien plaatsen dacht men aan gesloten plaatsen voor de opvang van jongeren die niet meer naar de gevangenis kunnen. Men heeft een zuiver wiskundige berekening gemaakt. Aangezien men maar maximaal 15 dagen gebruik zou kunnen maken van een plaats, kunnen met tien plaatsen op een jaar tijd ook veel meer dan tien jongeren worden opgevangen. Dit was echter maar één invalshoek. Op dat ogenblik vond er nog geen overleg plaats tussen ons en het kabinet van minister Vogels. Kort daarop kregen wij wel de kans om hierover met de minister te spreken. Wij hebben toen direct gemeld dat er zich een probleem stelde. Omwille van tekorten voor de basiscapaciteit, zou alles immers naar boven worden gestuwd. Wanneer ik bijvoorbeeld een jongere wil laten oriënteren, maar dat niet gaat, gebruik ik een plaats in Ruiselede, maar dit is een oneigenlijk gebruik van plaatsen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : We dreigen hier nu wel een politieke discussie te voeren.

De heer Guido Van Den Steen : Langzaam aan verandert nu toch één en ander. De Unie treedt ook nog maar gedurende een half jaar in overleg. Uiteraard heeft elke rechtbank ook zijn eigen connecties. Waarschijnlijk wordt er dus op vele verschillende plaatsen overlegd.

Ik heb het gevoel dat de overheid meer zal moeten investeren in overheidsinstellingen voor deze jongeren, en minder aan de privé-sector zal mogen overlaten. De privé-sector is immers oververzadigd, en mist personeel en werkingsmiddelen. Het gaat hier om een sector waar men omwille van de zware problematieken uitgeblust geraakt. Men kan dus zeker niet alles in één inhaalbeweging oplossen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Moet dit gebeuren op het niveau van de gemeenschappen ?

De heer Guido Van Den Steen : Uiteraard.

Mevrouw Sonja Becq : Moet dit dan in de hulpverleningssector gebeuren ?

De heer Guido Van Den Steen : Uiteraard. Vroeger verweet men de overheid dat de jongeren veel te lang in Mol werden geplaatst. Nu is er echter een tegenbeweging ontstaan die stelt dat alles te veel

onderverdeeld werd in verschillende deeltjes en dat alles zou moeten kunnen geregeld worden in 2 tot 3 maanden. Dit is onmogelijk. Indien men een mentaliteitswijziging wil verkrijgen en wil ingrijpen in de opvoeding, moet men meer tijd krijgen. Wij zouden de jongeren graag langer bij ons houden, om echt iets van hen te kunnen maken. We zullen terzake weer tot een evenwicht moeten komen.

Het is ook heel belangrijk dat we voor ieder facet een antwoord krijgen. De materie is zo complex dat men niet met één maatregel alles kan oplossen. Voor de thuisbegeleiding bestaan er enorme wachtlijsten. We kunnen geen thuisbegeleiding meer toekennen binnen een redelijke termijn. De Comités voor Bijzondere Jeugdzorg boden ook geen soelaas voor de problemen. De helft van de jongeren, die geplaatst worden, komen van bij deze Comités. De andere helft komt van bij de jeugdrechtters. Alles kan dus onmogelijk opgelost worden met één maatregel. Jongeren zijn zo immens veel waard.

Men kan via het samenwerkingsakkoord niet afwijken van de bevoegdheidsregeling van de bijzondere wet. Maar ook dit is evolutief.

De heer Eric Van der Mussele : Het spanningsveld bestaat ook met de probatiecommissies. Sommige probatie-assistenten leveren prachtig werk en hebben goede bedoelingen, maar soms moeten mensen gewoon terug naar de gevangenis.

De heer Guido Van Den Steen : Het gevaar van een tweede circuit is uiteraard reëel. Op termijn zullen er jongeren zijn die in Everberg worden georiënteerd, en jongeren die in gemeenschapsvoorzieningen worden georiënteerd. Als blijkt dat in Everberg zeer effectief gehandeld wordt inzake oriëntatie, gaat de rechter geen beroep meer moeten doen op de equipe observatie-oriëntatie in de gemeenschapsinstellingen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Waarom voert het parket in Antwerpen een ander vervolgingsbeleid ?

De heer Eric Van der Mussele : Het parket is anders gaan reageren omdat de problemen zo groot waren. Ook in het ergo-project zijn we aan het experimenteren met mensen met zware problemen. Het parket wil een aantal dingen niet langer door de vingers zien. Alvorens een jongere naar een instelling gevoerd wordt, moet hij nu al vier of vijf keer voor de rechter verschenen zijn voor hetzelfde feit. Op dat moment wordt de gemeenschap in feite uitgelachen. Dat dit zou gebeuren, was langs

alle kanten voorspeld. Het probleem is echter moeilijk becijferbaar en als men gaat onderhandelen, moet men wel over cijfers beschikken. Kan men aan de sociale dienst bij de jeugdrechtbank niet vragen om minimaal een aantal cijfers aan te reiken ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Nu komen de vertegenwoordigers van de instellingen aan het woord, eerst de heer Litzroth, directeur van de gemeenschapsinstelling De Kempen in Mol en dan mevrouw Edith Gysen, pedagogisch directeur van het centrum De Grubbe in Everberg.

3.1. Toelichting door de heer Henri Litzroth, directeur gemeenschapsinstelling De Kempen, Mol

De heer Henri Litzroth : De uitnodiging om op deze hoorzitting aanwezig te zijn, heb ik pas op 10 juni ontvangen. Omwille van mijn andere verplichtingen had ik ook niet meer de tijd om een uitgebreide tekst op te stellen. Bijkomende vragen zal ik naar best vermogen beantwoorden. Voor vragen die met cijfermateriaal te maken hebben, wens ik wel enig uitstel.

We hebben het hier over De Grubbe in Everberg, het gesloten centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. De organisatie van een dergelijk centrum is veel complexer dan alles wat men in België kan aantreffen op het vlak van inrichtingen. Er zijn vier werkgevers, want vier overheden zorgen voor de bewaking en de dienstverlening in het centrum. Er is een grote diversiteit binnen het centrum : meerdere talen, gespreide bevoegdheden, uiteenlopende bezoldigingen, een variatie van premies en verschillende visies om een cliënteel uit de drie taalgemeenschappen te bewaken en te helpen. Daaraan komt veel organisatie te pas, dat spreekt vanzelf.

Een samenwerkingsakkoord is daarvoor noodzakelijk. Aangezien dit akkoord is opgemaakt door mensen die er verstand van hebben, voel ik mij niet geroepen om er kritiek op te geven. De laatste spreker van de voormiddag heeft wel een aantal zinvolle bemerkingen geformuleerd inzake kinderrechten.

Strikt genomen heb ik hiermee het onderwerp afgehandeld dat verband hield met de uitnodiging door het Vlaams Parlement. Toch merk ik op dat De Grubbe, hoewel dat een federaal antwoord is op bepaalde problemen van jeugdgedelinquentie,

toch ook het werkveld van de gesloten gemeenschapsinstellingen hertekent. Daarom maak ik van deze gelegenheid gebruik om een aantal bemerkingen hierover naar voren te brengen.

Mijn bemerkingen passen binnen mijn basisovertuiging dat heel wat delinquente jongeren – in ons geval gaat het om jongens – slechts tot een volwaardige maatschappelijke rolvervulling kunnen komen indien zij gedurende hun puberteit en adolescentie zo sterk in hun vrijheid beperkt worden, dat een normale schoolloopbaan mogelijk wordt, en belemmerd wordt dat ze zich nestelen in peer-groepen die hen aanzetten tot baldadig of misdadig gedrag, wat op termijn leidt tot een vereenzelviging met een delinquente identiteit. Dat wil niet zeggen, dat al die jongens gedurende zes jaar in een gesloten instelling moeten geplaatst worden. Het moet wel mogelijk zijn een dergelijke maatregel te nemen voor een bepaalde tijd indien de ontwikkeling van de jongen gevaar loopt en dus niet alleen wanneer hij ernstige misdrijven gepleegd heeft.

Ik ga daarbij in op de volgende vragen : Welke problemen worden door De Grubbe opgelost en welke niet ? Duiken er nieuwe problemen op ten gevolge van de werking van De Grubbe ?

De tijdsgeest wordt onder meer bepaald door de afschaffing van artikel 53 van de wet betreffende de jeugdbescherming van 1965 en dit vanaf 1 januari 2002. Daarom heeft de Vlaamse Gemeenschap gezorgd voor tien bijkomende plaatsen in de gemeenschapsinstelling te Mol. Dit bleek al gauw onvoldoende. Eén van de redenen daarvoor was dat de gemiddelde verblijfsduur in de gevangenis slechts een tiental dagen bedroeg, terwijl de beslissing over een plaatsing in een gesloten instelling doorgaans geldt voor voorlopige termijnen van drie maanden. De federale overheid heeft aan dit tekort willen verhelpen door het aanbieden van bijkomende capaciteit, mits een aantal beperkingen inzake de zwaarte van de feiten.

Door de afschaffing van artikel 53 was een gevangenisstraf onmogelijk geworden en een overheid antwoordt daarop met het inrichten van een soort jeugdgevangenis, waar men tot viermaal langer kan ondergebracht worden dan in de echte gevangenis. Dat is toch wel eigenaardig. De Grubbe lost dus een probleem op dat de overheid zelf geschapen heeft.

De maatschappelijke veiligheid, en meer bepaald de aanpak van jeugddelinquenten, is één van de kernpunten in het debat over de bijzondere jeugdzorg. Met De Grubbe heeft men nu eindelijk een

echte jeugdgevangenis zodat men kan zeggen dat een harde aanpak van de misdadige jeugd mogelijk is. De federale overheid en de Vlaamse Gemeenschap hebben hun best gedaan om de toegang tot de gesloten opvang voor te behouden aan raszuivere delinquenten, namelijk aan jongens wier daden strafbaar zouden zijn met opsluiting, dus met een criminele straf. Volgens mij werken die filters echter niet naar behoren. Wie een simpele inbraak pleegt in een voetbalkantine en daarbij wat geld ontvreemdt uit de kassa, komt immers al in aanmerking, maar niet wie op straat iemand bont en blauw slaat.

De vraag welke problemen De Grubbe niet oplost moet eigenlijk ruimer gesteld worden. Het betreft hier een problematiek van gedragsproblemen bij jongeren die moet gezien worden in de ruimere context van de bijzondere jeugdbijstand en van een aantal gespecialiseerde sectoren zoals drugsontwenning, psychiatrische behandeling, vreemdelingenbeleid, en medisch-pedagogische zorg.

Men dient ervoor te zorgen dat jongens hun vrije tijd of hun schooltijd niet doorbrengen in baldadige leegheid, want dat leidt al gauw tot maatschappelijke overlast. In een verder stadium kan dat leiden tot allerlei misdrijven, waardoor wijken, gemeenten of steden onveilig worden.

De Grubbe en de gesloten gemeenschapsinstellingen krijgen echter alleen een rol te vervullen wanneer het gaat om ernstige misdrijven. Dan kan men aan de burger zeggen dat de jongeren die ernstige misdrijven hebben gepleegd, veilig worden opgeborgen. Ik denk inderdaad dat de beveiliging in De Grubbe van die aard is dat uitbraken nagenoeg onmogelijk zijn. Wanneer de jongeren geweld zouden plegen op de opvoeders, dan zijn er nog de bewakers van Justitie. Helaas biedt De Grubbe niet genoeg plaatsen om te voldoen aan de vraag van de jeugdrechters. Ook de capaciteit van de gesloten gemeenschapsinstellingen staat onophoudelijk onder druk, ook al heeft de Vlaamse Gemeenschap tien extra gesloten plaatsen gecreëerd in Mol en heeft ze twintig open plaatsen tot gesloten plaatsen omgevormd in Ruiselede. Daardoor moet men ook jongeren die ernstige feiten hebben gepleegd, aan open instellingen toevertrouwen. Dergelijke jongens maken nogal eens gebruik van de openheid van de instelling om te ontvluchten en dus wordt er niet voldaan aan de eis tot beveiliging van de maatschappij.

A fortiori slaagt men er dus ook niet in de maatschappelijke overlast weg te werken. Deze problemen houden niet alleen verband met jongeren die

misdrijven plegen, maar ook met andere categorieën die onder punt 3 aan de orde komen.

Mag ik nog even verwijzen naar de basisgedachte dat jongeren, indien dat nodig is, gedurende hun puberteit en adolescentie de nodige structuur moeten opgelegd krijgen. Indien het systeem niet structurerend kan werken omwille van plaatsgebrek of omdat niet voldaan is aan bepaalde opnamecriteria, dan schiet het tekort inzake opvoeding en individuele preventie. Op dit ogenblik wordt het ook totaal onmogelijk om een jongen die in een gesloten regime geplaatst was op grond van bepaalde misdrijven, onder probatievoorwaarden vrij te stellen. Indien hij zich niet aan de voorwaarden houdt, voldoet hij niet aan de strafrechtelijke voorwaarden voor een gesloten plaatsing. Individuele preventie wordt dan wel erg moeilijk.

Duiken er nieuwe problemen op ten gevolge van de werking van De Grubbe? Opnieuw gaat het hier eerder om problemen die opduiken naar aanleiding van de stappen ondernomen door de verschillende overheden, dan alleen maar ten gevolge van het ontstaan van De Grubbe. Voor de aanschaffing van artikel 53 kwam een aantal jongens voor hun opname in een opvoedingsinstelling gemiddeld voor 10 dagen terecht in een gevangenis in het arrondissement van hun woonplaats. Dicht bij huis dus. Nu vliegt men bij volzetting van de gesloten opvoedingsinstellingen naar Everberg. Ver van huis voor bijna iedereen. Zulks is niet van aard om een goede samenwerking met de ouders tot stand te brengen.

Een plaatsing in een gesloten gemeenschapsinstelling kan bij voorlopige maatregel ten hoogste drie maanden bedragen. De jongen moet bij een eventuele verlenging terug gezien worden na die drie maanden. Dat betekent tweemaal verschijnen op drie maanden. In Everberg moeten ze viermaal verschijnen op twee maanden. Deze verplaatsingen naar de rechtbank gebeuren telkens met een chauffeur en twee politiemensen. Telkens moet de consulent ook op de rechtbank aanwezig zijn. Dit soort van behandeling met uitgebreide rechtspraak maakt de periode van binnenkort mogen verschijnen met telkens tegensprekelijk debat psychologisch onvruchtbaar voor wederopvoeding. De jongeren gaan zich formalistisch toespitsen op de verdediging van hun rechten en tekenen zelfs beroep aan voor de lol.

In het licht van wat gebeurt op het politieke vlak, kan De Grubbe aangewend worden als verantwoording voor het feit dat men andere maatregelen achterwege laat. De 'harde aanpak' is een

leuze, die blijkbaar geacht wordt aan te slaan. Ik ben van oordeel dat men op een consequente, continue en zonedig onverbiddelijke wijze de jongeren ertoe moet brengen om zich anders te gaan opstellen en gedragen. Dat gaat niet vanzelf en niet met een gemiddelde verblijfsduur van twee maanden of minder, zoals wij ze kennen in onze open afdelingen. Voor een aantal jongeren is geslotenheid een vereiste om de continuïteit te waarborgen. Indien men de geslotenheid in de gesloten gemeenschapsinstellingen vergelijkt met die in De Grubbe, dan komt die laatste hier glansrijk als overwinnaar uit. Maar misschien is hier wel sprake van overkill.

Ik zei reeds dat het samenspel van nieuwe maatregelen inzake jeugd delinquentie er niet in geslaagd is om alle minderjarige delinquenten van de straat te halen. De maatschappelijke overlast heeft echter ook nog een andere oorzaak: bepaalde categorieën van jongeren, die een gesloten opname behoeven, maar geen echte delinquenten of helemaal geen delinquenten zijn, kunnen slechts in open afdelingen van de gemeenschapsinstelling opgenomen worden of helemaal niet als die afdelingen, zoals meestal het geval is, volzet zijn. Ik denk hier aan onrustige oligofrenen – dat zijn minderbegaafde jongeren – en aan jongens met onder meer psychiatrische en drugsproblemen, die in geen enkele private voorziening aangenomen worden en die dan maar de open gemeenschapsinstellingen op hun kop zetten, en die er ook verantwoordelijk zijn voor een groot aantal ontvluchtelingen. Dergelijke gevallen dienen in privé-voorzieningen opgevangen te worden. Het hele systeem geeft geen mogelijkheden om deze jongens continu en consequent op te vangen. Indien een dergelijke jongen bij zijn tiende ontvluchting echter een inbraak pleegt in een voetbalkantine, dan voldoet hij wel aan de buffervoorwaarden. Hoe is dat te rijmen met een degelijke individuele preventie?

Maar ook gevaarlijke kerels kunnen vrij blijven rondlopen of lopen alleen maar het risico van een plaatsing in een open setting, namelijk agressieve straatvechters die hun geweld niet paren aan eigendomsdelicten. Overvallen op mensen zonder blijvend ernstig letsel zijn immers maar goed voor correctionele straffen. Dat lijkt mij een bijzonder zwak punt van de gehanteerde filters.

De Grubbe is volgens mij een huis van arrest. De gemeenschapsinstellingen zijn opvoedingsinstellingen. De gecreëerde regelgeving laat het echter aan het toeval over of iemand in een huis van arrest terecht komt, met name als de gesloten gemeenschapsinstellingen volzet zijn. Men kan dezelfde bemerking maken ten aanzien van wijlen artikel

53, maar aangezien men zoveel zorg besteed heeft aan respect voor de rechtswaarborgen lijkt het mij toch enigszins beschamend dat dit soort vrijheidsberoving bij toeval in een strafrechtkader is blijven bestaan.

Persoonlijk vind ik dat evenwel niet zo erg. In opvoeding wordt er ook gestraft. Straffen met behoud van de omgangsmogelijkheden is een kunst. Ook met de wet van 8 april 1965 bleven de jongeren een plaatsing in een gemeenschapsinstelling ervaren als onaangenaam, wat niet belette dat er heel wat waren die er een opleiding voltooiden en hun leven op een andere manier gingen inrichten. Het perse vanuit strafrechtelijke overwegingen willen scheiden van straf en opvoeding blijkt geen succes te hebben gehad. Naar mijn inzicht is het ook overbodig.

Op tien jaar tijd heeft de gemeenschapsinstelling te Mol, de open en gesloten afdeling samen, zowat 2800 jongens opgenomen en zowat 6000 plaatsingen verwerkt. Met Ruiselede erbij, zijn dat 5000 jongens op tien jaar. Op een beroepsloopbaan van veertig jaar, lopen er dus 20.000 actieven rond, die ex-pupillen zijn van Ruiselede en Mol. Deze 20.000 mensen kunnen een positieve bijdrage leveren aan ons maatschappelijk bestel of zij kunnen kosten veroorzaken en andere mensen duvelen en beduvelen. Zelfs puur economisch gezien zou het interessant kunnen zijn om betere waarborgen te krijgen dat deze mensen behoorlijk uitgroeien. Onder meer gedoseerde dwangmaatregelen en gesloten plaatsingen maken onontkoombaar deel uit van het menu dat moet helpen om deze jongeren op het rechte spoor te krijgen. Het vermijden van inconsequente versplintering naar de mode en de panacee van de dag, en het inzetten van alle beschikbare middelen in één enkele duidelijke visie zou het opmaken van een economische balans terzake gunstig kunnen beïnvloeden.

3.2. Toelichting door mevrouw Edith Gysen, pedagogisch directeur Centrum De Grubbe, Everberg

Mevrouw Edith Gysen : Ik spreek me niet uit over de wet van 1 maart 2002. Wel wil ik nagaan of het samenwerkingsakkoord het pedagogisch team toelaat te doen wat we moeten doen.

Wat doet het Vlaams team in De Grubbe ? Als de jongere binnenkomt, is er eerst het onthaal door het federaal team. Eens in het centrum, heeft hij een gesprek met een begeleider over de regels des huizes, de dagindeling enzovoort. Dan krijgt hij

ook een brochure 'Jij en de jeugdrechtbank'. Hij krijgt ook een onthaalbrochure. Het gaat hier om een voorlopige brochure, want er moeten nog wat aanpassingen gebeuren. Verder ondergaat de jongere een aantal psychologische tests en moet hij een aantal vragenlijsten beantwoorden. Dat alles om zo snel mogelijk een beeld van hem te krijgen.

Vervolgens maken we de jongere duidelijk wat het verblijf inhoudt, de structuren en de regels, wijzen hem op de leefgroepwerking, dat wil zeggen dat er activiteiten allerhande zijn (zoals sport), en dient hij ook een aantal huishoudelijke taken te vervullen. Verder observeren de begeleiders hem dagelijks, bekijken aspecten van het groepsgebeuren, zijn activiteiten, en zijn persoonlijke houding. Het Vlaamse team legt een pedagogisch dossier aan, dat uit drie delen bestaat. In een algemeen deel zit de beschikking en een aantal algemene documenten. Het tweede deel bevat de observatiegegevens van de begeleiders. Het derde deel bevat de gegevens van de psychologische tests en de verslagen die door andere diensten werden doorgestuurd alsook onze eigen verslagen. Specifiek naar de zitting toe, na vijf dagen, worden al die observatiegegevens voor de jeugdrechter verzameld. Indien de jongere terug in Everberg komt, volgt een oriënteringsverslag voor de komende maand, zodat we naar de jeugdrechter op het einde daarvan een mogelijke oplossing kunnen suggereren.

Omwille van de snelle doorstroming is zo een gang van zaken niet eenvoudig. Wanneer de jongere na de zitting niet terugkomt, of wordt doorgestuurd, dan zorgen wij ervoor dat alle gegevens worden doorgestuurd naar de nieuwe instelling.

Wij proberen binnen De Grubbe dezelfde visie als de gemeenschapsinstellingen te hanteren. Wat is nu deze visie ? Wij bieden vooreerst emancipatorische hulp (met name meer inzicht in, meer greep op zijn situatie, ook meer verantwoordelijkheidszin). Daarnaast helpen we hem ook om zich opnieuw te integreren. Pedagogisch hanteren wij de visie van Gerald Patterson, die stelt dat er vijf opvoedingsvaardigheden zijn, waarvan twee neen-functies (discipline en overzicht houden) en drie ja-functies (positieve betrokkenheid, positieve bekrachtiging en samen problemen oplossen). Belangrijk volgens Patterson is dat in de opvoeding deze vijf functies samen aan bod komen. Welke dan minder of meer wordt individueel bepaald.

Kan deze gemeenschapsvisie ook in De Grubbe worden toegepast ? In De Grubbe werken wij analoog met wat in de gemeenschapsinstellingen gebeurt. Toch twee opmerkingen : 1) de korte periode

van opname aldaar maakt dat iemand grondig (her)oriënteren niet gemakkelijk is ; 2) door het sterke accent op de veiligheid moeten wij bovendien in een strakker stramien werken.

Dat wij met verschillende overheden werken is ook niet eenvoudig. Want die hebben verschillende standpunten, achtergronden, visies, en dus is overleg op de verscheidene niveaus gewenst en zelfs noodzakelijk. In De Grubbe overlegt de directie, waarin de verschillende overheden vertegenwoordigd zijn, wekelijks, en over alles wat de week voordien gebeurd is. Wat is er de week voordien gebeurd, en wat kunnen we doen om constructief de volgende week in te gaan ? Verder is er regelmatig overleg tussen de Nederlandstalige en Franstalige begeleiders en tussen hen en de penitentiaire ambten. In de praktijk loopt het overleg met de drie overheden goed, iedereen kan zijn opdrachten uitvoeren. Het centrum draait dan ook goed.

Als tussenstap geef ik nog enkele cijfers. Tot 31 mei waren er aan Vlaamse kant 29 opnames, met een gemiddelde duur van 12 dagen, de kortste was drie dagen, de langste 34. Geen enkele opname werd verlengd na de tweede zitting. De gemiddelde leeftijd is 16 jaar en 8 maand. De jongste was 14 jaar en 4 maanden, de oudste 17 jaar en 11 maanden. Qua bestemming gingen zes jongeren naar huis, negen naar De Kempen – zowel naar de open als de gesloten afdeling – en één naar de gevangenis. Bij de jongeren die naar huis gaan, kunnen ook jongeren zitten die een alternatieve sanctie of voorwaarden opgelegd krijgen. Dit onderscheid wordt niet gemaakt. Bij de Franstaligen waren er 25 opnames, samen dus 54. Geweigerd werden er 54 aan Vlaamse kant – hierbij zitten wel 11 jongeren die in het kader van de pro-Palestijnse betoging in Antwerpen werden geweigerd –, 15 aan Franstalige kant en één Duitstalige jongere, samen 70.

Wie verwees er naar De Grubbe, dat is vooral de jeugdrechtbank van Antwerpen.

Besluit, qua organisatie en inrichting zou één overheid gemakkelijker zijn. Met een Vlaamse overheid zou het soepeler zijn, met de federale is het strikter, omwille van de veiligheid. Goed is dat het samenwerkingsakkoord ons ook toelaat om hulp, bijstand en onderwijs aan te bieden.

3.3. Bespreking

Mevrouw Sonja Becq : Wat is het essentiële verschil tussen Mol en Everberg op het vlak van de hulpverlening voor de jongeren ? Zal men hetzelfde

de resultaat kunnen behalen als de federale instelling wordt overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap en onder het beheer van de Vlaamse gemeenschapsinstellingen komt ? Wat is de prijs van één plaats in Mol per dag en één in Everberg ?

De heer Jan Roegiers : Hoe komt het dat er opnameweigeringen zijn ? Er zijn vier voorwaarden opgesomd. Die moeten cumulatief vervuld zijn om in Everberg opgenomen te worden. Zijn de weigeringen eenzijdig gehanteerd door Everberg of hebben een aantal jeugdmagistraten geprobeerd om de vier voorwaarden te omzeilen om alsnog jongeren in Everberg te krijgen ?

Het Vlaams Parlement heeft er in het verleden reeds op aangedrongen om de uitstroom te versnellen zodat er effectief plaats komt in de gesloten gemeenschapsinstellingen voor jongeren die er wel thuishoren. Merkt u daar al iets van ? Is de populatie van de instelling in Mol al gewijzigd ?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Everberg is er gekomen door het ongenoegen van de jeugdmagistraten. Een bekommernis is dat de plaatsing in Mol te kort is, dat er nauwelijks enige pedagogische inbreng mogelijk is en dat er onvoldoende pedagogische programma's zijn. Wordt daaraan verholpen ? Wat is er nodig om verbeteringen aan te brengen ?

Hoe zit het met de taalwetgeving in Everberg ? De ambtenaren in een federale instelling moeten tweetalig zijn. Vermits het een instelling in Vlaanderen is, zijn de Vlaamse taaldecreten van toepassing. Volgens het samenwerkingsakkoord zijn de Vlaamse taaldecreten blijkbaar alleen van toepassing voor Vlaamse ambtenaren. Betekent dit dat het Septemberdecreet door dit samenwerkingsakkoord gewijzigd wordt ? Waarom zijn de federale wetten niet van toepassing ? Is Everberg een bijhuis van Sint-Gillis ? Als dat het geval is, is het een dienst waarvan de zetel in Brussel Hoofdstad gevestigd is en dan moet die tweetalig zijn, terwijl door het samenwerkingsakkoord het taalgebruik van het personeel dat van een centrale dienst is. De hele taalregeling en -wetgeving is belangrijk voor de jongeren. Als het Septemberdecreet niet van toepassing is op de Franstalige collega's, wil dat dan zeggen dat decreten van de Franse Gemeenschap op het Vlaamse grondgebied van toepassing zijn ?

Hoe verloopt het taalregime in Everberg ? Op welke wijze wordt er gecontroleerd dat zowel de Vlaamse als de federale wetgeving gerespecteerd wordt ?

Blijkbaar werden er ook jongeren vastgehouden die deelnamen aan de pro-Palestijnse betoging in Antwerpen. Ging het hier om recidivisten ? Beantwoordden ze aan de vier criteria voor opname in Everberg ?

Mevrouw Veerle Declercq : Waren de jongeren die totnogtoe in Everberg vastzaten, jongeren die strafbare feiten pleegden waarvoor men normaal gezien tot 5 jaar gevangenis kan veroordeeld worden ?

Deze commissie heeft als belangrijke opgave om na te gaan of het samenwerkingsakkoord al dan niet kan goedgekeurd worden. Nu de instelling in Everberg er is, moet de Vlaamse overheid van de gelegenheid gebruik maken om haar eigen accenten te leggen.

De heer Felix Strackx : Het gaat hier niet over koorknappen die even aan de miswijf nipten, maar over zware criminelen. Toch lijkt mevrouw Gysen moeite te hebben met het begrip 'straffen'. Dergelijke jongeren moeten toch gestraft worden ?

Mevrouw Edith Gysen : De jongeren die in Everberg opgesloten zijn, zitten in voorlopige hechtenis. Ze worden verdacht van criminele activiteiten. Zolang ze niet gestraft zijn, kan men ze geen criminelen noemen. We moeten uitgaan van het positieve.

De heer Felix Strackx : De meeste van die jongeren zijn wel op heterdaad betrap.

Mevrouw Edith Gysen : Dit is mijn probleem niet. Ik moet de jongeren steunen en begeleiden en mag mij niet fixeren op wat ze zouden gedaan hebben. Die jongeren moeten uiteindelijk gereïntegreerd worden in onze maatschappij. Als wij ons fixeren op hun mogelijke criminele feiten, zijn we verkeerd bezig.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Zolang de wet op de jeugdbescherming niet wordt gewijzigd, kunnen jongeren, die jonger zijn dan 18 jaar, geen misdrijven plegen. Vandaar dat wordt gesproken over 'als misdrijf omschreven feiten'.

Mevrouw Edith Gysen : Normaal gezien worden jongeren geweigerd door de federale directeur. Het ligt dus moeilijk voor mij om te antwoorden op een vraag over de weigeringen. Ik ben er niet bevoegd voor. Wel heb ik weet van een aantal jongeren die werden geweigerd omdat de vijf beschikbare plaatsen volzet waren. Indien deze plaatsen volzet zijn, kunnen er dus jongeren geweigerd worden. Verder kunnen er jongeren op basis van hun leeftijd ge-

weigerd worden. Zo is er het geval van een elfjarige die geweigerd werd omdat hij te jong was. Ik weet van de federale directeur dat de jongeren die aan de pro-Palestijnse betoging deelnamen, niet beantwoordden aan de vier cumulatieve voorwaarden.

De heer Jan Roegiers : Als er voldoende plaatsen zijn, kan men dan nog jongeren weigeren ? Kan men in dat geval bijvoorbeeld jongeren weigeren omdat ze niet voldoen aan de 4 cumulatieve voorwaarden ? U kan toch op deze vraag antwoorden want elke week is er overleg met het federale team.

Mevrouw Edith Gysen : Ik denk dat wanneer het centrum niet volzet is, men jongeren enkel kan weigeren wanneer niet aan de vier cumulatieve voorwaarden wordt beantwoord. Ik heb geen weet van jongeren die aan de vier voorwaarden voldoen en toch worden geweigerd, hoewel de plaatsen niet allemaal volzet zijn. Ik weet ook niet wat er gebeurt met jongeren die worden geweigerd. Vaak telefoneren jeugdrechters en consultants naar De Grubbe met de vraag of er nog plaatsen vrij zijn. Zij doen dit vooraleer een beschikking wordt genomen. Wij weten dus niet wat er met die jongeren zou gebeurd zijn, indien er wel een plaats zou vrij geweest zijn. Het blijft een open vraag of zij al dan niet bij ons zouden terecht gekomen zijn. Het zijn de jeugdmagistraten die weten wat er met de zeventig geweigerde jongeren is gebeurd.

De heer Jan Roegiers : Ik wens hierover volstreekte duidelijkheid. Indien men niet aan de vier cumulatieve voorwaarden voldoet, zal men dus geweigerd worden.

Mevrouw Edith Gysen : Indien men niet aan de vier cumulatieve voorwaarden voldoet, zal de federale directeur aan de jeugdrechter laten weten dat zijn beschikking niet correct is. Wat er vervolgens gebeurt, moet u aan de federale directeur vragen. De elf jongeren die deelnamen aan de pro-Palestijnse betoging, konden we bovendien niet aanvaarden omdat er nu eenmaal maar vijf plaatsen ter beschikking staan.

Over de taalwetgeving kan ik me niet uitspreken, ik kan alleen zeggen hoe een en ander in de praktijk verloopt. Het federale team staat in voor het onthaal van de jongeren. Niet alle federale ambtenaren zijn perfect tweetalig maar als een Nederlandstalige jongere voor een eentalig Franstalige penitentiair beambte komt, wordt daar altijd een Nederlandstalige penitentiair beambte bijgeroepen. Onze begeleiders zijn Nederlandstalig en heb-

ben, wat de anderstalige jongeren betreft, dezelfde problemen als hun collega's uit de gemeenschapsinstellingen.

Op dit moment zitten de Franstalige en de Nederlandstalige jongeren nog in één leefgroep maar met de uitbreiding zullen ze in twee leefgroepen opgesplitst worden, waardoor meteen al heel wat problemen verholpen zullen zijn.

Ik kan het niet helpen dat het federale team niet perfect tweetalig is, daarover moet u zich tot de federale minister van Justitie richten. Ik kan alleen maar spreken voor het Vlaamse team. Wij proberen ons met alle mogelijke middelen in het Frans, Engels, Duits tot de anderstalige jongeren te richten. Een penitentiair beampte heeft geholpen om een jongere die enkel Italiaans sprak, in het Italiaans toe te spreken. Iedereen stelt zich op dat vlak constructief op.

De prijs van één dag in Mol en Everberg kan ik niet vergelijken.

Binnen De Grubbe proberen we op dezelfde manier te werken als in de gemeenschapsinstellingen : we hanteren hetzelfde pedagogisch programma, dezelfde pedagogische tests en vragenlijsten. Dat vergemakkelijkt de doorstroming van de jongeren naar de gemeenschapsinstellingen.

De heer Henri Litzroth : Als Everberg dezelfde mogelijkheden krijgt als de gesloten afdeling in Mol, zal men het er minstens even goed doen. Mol heeft een leefgroepwerking voor een tiental minderjarigen, met een dubbele bezetting, drie werkplaatsen – polyvalent, metaal en houtbewerking – waar de jongeren ongeveer de helft van hun wekdagen doorbrengen, een beperkte turnzaal, een ruim powerlokaal en een domein waar alle jongeren geregeld voetballen. Momenteel heeft men in Everberg nog niet zo een goede infrastructuur. Onze infrastructuur is misschien wel niet veilig genoeg. In die zin ben ik jaloers op de hoogte van de draad in Everberg.

In Mol is men ook stilaan het onderwijs aan het uitbouwen. Pakweg tien procent van onze jongeren volgt een VDAB-opleiding of gaat naar school. Dat zal men in het federale kader van Everberg waarschijnlijk nooit meemaken. De gemiddelde verblijfsduur in de gesloten afdeling van Mol is bijna vier maanden. Dit betekent dat sommige jongens wel twee jaar blijven. Voor een aantal jongens is het belangrijk om deze gestrengheid gedurende langere tijd te kunnen aanhouden.

Mevrouw Edith Gysen : De beperkte infrastructuur van Everberg zal nog worden uitgebreid. Er komt een buitenruimte met drie terreinen, twee voor voetbal, volleybal en eventueel tennis, en een voor basketbal. Er komt ook een aparte binnensportzaal en in het nieuwe gebouw zal nog een fitnesszaal worden uitgebouwd.

Mevrouw Sonja Becq : De verblijfsduur van de jongeren in Everberg wordt afgetrokken van de termijn die ze daarna in Mol moeten uitzitten. Worden de mogelijkheden van het pedagogisch project in Mol daardoor niet belemmerd ?

De heer Henri Litzroth : Er gaat inderdaad tijd verloren, maar dat was vroeger, met artikel 53 niet anders. Overigens wordt altijd verwacht dat een zaak binnen de zes maanden ten gronde behandeld wordt door de rechtbank.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vermeldde het ongenoegen van de jeugdmagistraten over de te korte verblijfstijd in de gemeenschapsinstellingen. Dat is voor mij zeer fundamenteel. In Mol verblijven de jongeren in de gesloten afdeling gemiddeld bijna 4 maanden – in 2000 was dat 112 dagen om precies te zijn. Dat is ook nog zeer kort. Men verwacht immers dat in die tijd wordt mogelijk gemaakt dat de schoolloopbaan op een behoorlijke manier wordt voortgezet en dat de jongere in staat is achteraf zijn kost te verdienen. Heel het systeem zou moeten garanderen dat, als de jongere de gesloten instelling verlaat, dat onder duidelijke voorwaarden en onder een vast toezicht gebeurt. Dat heeft te maken met totale jeugdzorg. Voor jongeren van ons kaliber is er te weinig continuïteit.

De vraag over de programma's begrijp ik niet zo goed. In onze instelling zijn er al jaren geen lesgevers meer en wordt er niet klassikaal les gegeven. We laten de opvoeders wel les geven, al zijn ze daarvoor niet opgeleid. Er is wel een halve dagbesteding in de werkplaatsen en daar staan behoorlijk geschoolde mensen en de gasten kunnen er een en ander opsteken. Door de beperkte plaatsings-termijn is een volwaardige beroepsopleiding onmogelijk, hoe modulair men dat ook opbouwt. Indien de jongere zich daarin wil schikken, geven we hem liever de kans om onderwijs bij te wonen of om naar de VDAB te gaan. Er wordt wel aan de programmaduur gesleuteld.

Vanaf 1 september van dit jaar zal er in principe een volwaardig schoolprogramma zijn. Gezien de diversiteit van de leeftijden, de talen en de achtergronden, zal het moeilijk zijn een voldoende geïndividualiseerd aanbod uit te werken.

Er werd een vraag gesteld over de jongeren die niet thuishoren in een gesloten instelling, over de zogenaamde oneigenlijke plaatsingen. Dat zijn de psychiatrische gevallen, de jongeren met drugsproblemen, de vreemdelingen en de oligofrenen. De zogenaamde psychiatrische gevallen kunnen we omschrijven als multiprobleemjongeren, of mensen met een antisociale persoonlijkheidsstoornis. Dit betekent echter nog niet dat deze jongeren thuishoren in de psychiatrie. In onze instelling verblijven heel wat hyperactieve jongeren met aandachtsstoornissen. Dergelijke jongeren hoeven niet voltijs in de psychiatrie te zitten waar ze iedere dag twee uur therapie hebben en nog wat ergotherapie en voor de rest alleen wat kunnen rondhangen. Ze zijn in staat tot een meer volwaardige dagbesteding. In principe kunnen ze ook een normale toekomst uitbouwen. Daarnaast hebben ze behoefte aan medicatie en therapie.

Mevrouw Sonja Becq : Bedoelt de heer Litzroth dat die jongeren in de gesloten instellingen op hun plaats zitten op voorwaarde dat ze daar de nodige therapie kunnen krijgen ? Is een dergelijke psychologische behandeling mogelijk in de gesloten instellingen ?

De heer Henri Litzroth : Die multiprobleemjongeren horen misschien niet thuis in de gesloten instellingen, maar ze komen er terecht op basis van de misdrijven die ze hebben gepleegd. Momenteel beschikken we over een halftijdse psychiater voor de open en de gesloten afdeling en dat is volgens mij niet genoeg.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Naar aanleiding van de aanpassing van de begroting zouden er afspraken zijn gemaakt met Geel voor de ondersteuning van de jeugdpsychiatrie in de gesloten instelling in Mol. Zijn deze afspraken al operationeel ? Heeft men ook in Everberg voorzien in dergelijke mogelijkheden ?

De heer Henri Litzroth : Volgens het personeel van de gesloten instelling in Mol is dit een interessante denkpiste. Voor de meeste zogenaamde psychiatrische gevallen in onze instelling zou een psychiatrische therapie immers volstaan. Deze maatregelen zijn echter nog niet in voege.

We mogen ook niet vergeten dat men in Geel graag laagdrempelig wil blijven werken. Ernstige psychiatrische patiënten worden er soms geweigerd omdat ze te agressief zijn.

In de open afdeling zijn er de laatste tijd meer psychiatrische gevallen en dat bemoeilijkt de werking.

Het is ook al jaren bekend dat er in de gesloten instellingen jongeren terechtkomen met drugsproblemen. Deze jongeren zijn niet gemotiveerd om aan dat probleem iets te doen. We kunnen vrij goed garanderen dat ze in de gesloten instelling van hun gebruik zullen afraken, misschien op een occasionele misstap na. Het probleem wordt echter niet echt behandeld, behalve dan in de individuele gesprekken met de pedagoog of de psychiater.

De ontwenningcentra, die we ook drugvrije gemeenschappen kunnen noemen, zien het met onze jongeren over het algemeen niet zitten. Ik weet niet hoe ik dat moet verklaren, maar bij ons komen er nauwelijks mensen terecht met zware verslavingen. Als we ieder jaar één jongere binnenkrijgen die met methadon moet afkicken, zal het veel zijn.

De vreemdelingen komen vaak in een gesloten instelling terecht omdat de rechter weet dat ze anders zullen ontsnappen. Deze jongeren zijn vaak tevreden bij ons en wij zijn tevreden met hen. Vaak zijn het internationale gelukzoekertjes die in onze instellingen terechtkomen op basis van niet al te zware misdrijven. Wanneer het mooi weer wordt, gaan ze met de anderen mee op uitstap en ontsnappen ze. Een eventuele repatriëring is een langdurig proces en de meeste jongeren gaan ervandoor voor het zover komt.

Dan zijn er nog de minderbegaafde jongeren, die eigenlijk in een MPI (medisch-pedagogische instelling) thuishoren, maar die daar niet aanvaard worden omdat ze te onrustig zijn. Eigenlijk is dat jammer want die instellingen beschikken over een aangepaste beroepsopleiding die wij hen niet kunnen bieden. We kunnen het ons niet veroorloven deze jongeren, die soms beperkte motorische of perceptieve vaardigheden hebben, in onze werkplaatsen een houtbewerkingsmachine te leren hanteren.

Mevrouw Veerle Declercq : Zwakbegaafde jongeren zijn vaak beïnvloedbaar en hebben een zwak doorzicht in grenzen. Ik hoop dat men beseft dat er voor hen een specifieke aanpak nodig is.

De heer Jan Roegiers : De heer Litzroth heeft de vier belangrijke categorieën van zogenaamde oneigenlijke plaatsingen besproken, maar voor geen van deze categorieën is blijkbaar een versnelde uitstroom mogelijk. Nochtans wilde het Vlaams Parlement prioritair werk maken van een dergelijke versnelde uitstroom.

De heer Henri Litzroth : Over oneigenlijke plaatsingen en over een versnelde uitstroom spreekt men eigenlijk al jaren. Intussen proberen wij voor

onze gasten het beste te doen. De zogenaamde psychiatrische gevallen, die eigenlijk multiprobleemjongeren zijn, horen niet thuis in de psychiatrie. Voor hen volstaat een partiële psychiatrische opvang. De minderbegaafde jongeren zijn meestal niet in de gesloten instelling terechtgekomen omwille van zware feiten. Meestal hebben ze het elders te bont gemaakt en hebben ze daarnaast ook bepaalde kleine feiten gepleegd. Deze gevallen zou men dossier per dossier moeten behandelen. Vroeger kwamen deze jongeren vooral in een gesloten instelling terecht, nu steeds vaker ook in een open instelling. In onze open instellingen is er een grote toeloop van dergelijke jongeren. Als men ze ook niet meer in de open afdeling zal kunnen opnemen, dan kunnen deze jongeren wellicht nergens meer terecht.

Wellicht hoef ik niet te reageren op de opmerking van de heer Strackx, die stelde dat de jongeren in Everberg echt wel zware gasten zijn. Dat kan men van de jongens in Mol ook zeggen. Ik ben in elk geval blij dat ik werk in het kader van de Vlaamse Gemeenschap en dat ik me niet hoef af te vragen welk extreem regime ik kan opleggen aan jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. De plaatsing in een gesloten instelling is op zich al een straf. De jongere wordt in zijn vrijheid beperkt omdat men vindt dat hij zich anders moet gedragen. Binnen die straf moeten we alleen bijkomend straffen als de jongere zich misdraagt.

De verslaggevers,

De wnd. voorzitter,

Koen HELSEN

Trees

MERCKX-VAN GOEY

Ria

VAN DEN HEUVEL

Riet

VAN CLEUVENBERGEN
